...nora

... ks. Wacława Łódź do portu
wieczności żeglująca.

ŁODŹ
DO
PORTV WIECZNOSCI
ŻEGLVIĄCA,

Przy

POGRZEBIE

JEY MOSCI PANIEY

ALEXANDRY
z CZARNCE

KRZĘCKIEY,

W Kośćiele SS. Piotrá y Páwłá Kollegium Krákowskiego;

PRZEZ

X. WACŁAWA KRZYKOSKIEGO, Societatis IESV, 13. Octobris, Roku Páńskiego, 1639.

WYSTAWIONA.

Zá dozwoleniem Stárſzych.

W KRAKOWIE,
W Drukárni Fránćiſzká Cezárego.

Ze śię tá Łodká płynąc, ták prędko rozbiłá,
Co zá dźiw? z śmiertelnośći wyrobiona byłá.
Ze znowu po rozbićiu iáko cáła pływa,
Przywileiu swey cnoćie dánego záżywa.
Łodź, ktorą náspoł cnotá z zacnośćią kieruie,
Náwáłnośći choćiayże rozbita nie czuie.

IHS

Mnie wielce Mćiwey Pániey, JEY MOSCI PANIEY ANNIE z ŁVCZYC CZARNIECKIĘY.

*W*Ygadzáiac żadośći y nálegániu wielu zacnych Osob, podáię to Kazánie do Druku, ktorem przy Sławney pámięći Iey M. P. ALEXANDRY KRZĘCKIEY Corki Wm. czynił, sámey go iednák Wm. przypisuię, bo z wielu miar do Wm. osobliwie przynależy. Pewna to bowiem co Philosoph náucza, że Matres sunt liberorum amantiores, quia magis suos liberos esse sciunt, & laboriosior est eorum generatio. *Mátki większy áffekt máia do dźiatek swoich, bo pewniey to wiedza, że ich są własne, y większa praca około nich podeymuia: miłość záś ma ten przymiot, że ná tego w kim korzysta rádáby záwsze pátrzyłá, á ieżeli do tego przyśdź nie może, tedy Obrázy vkochánego Przyiaćielá zwykłá sobie wystáwiáć, y z nich vćiechy szukáć.* Ponieważ tedy Iey Mość P. KRZĘCKA Corka Wm. byłá, á Corka iedyna, w ktoryś sámey po Pánu Bogu wszytkie poćiechy pokłádáłá; trzymam to o Wm., że áffekt wrodzony ćiagnie ćię do tego, żebyś przynamniey ná prawdźiwy Obraz niemogac się iuż obecnośćia ták miłey Corki ćieszyć, pátrzyć mogłá. A że ten iest naprawdźiwszy Obraz káżdego człowieká, ktory Páná Bogá naylepiey wyraża, gdyż człowiek ná ksztalt y podobieństwo Boskie iest vformowány; á według Ambrożego S. Imago Dei virtutibus acquiritur. *Cnoty obraz Boski w nas wyrażáia.* Y Grzegorz Nissenski pisząc ná one słowá, Signatum est super nos lumen vultus tui Domine: *Przez twarz Pańska ná nas wyrysowána cnoty rozumie.* quibus Diuina species & augusta illa forma exprimitur. *Ia w tym Kazániu według drobnych śił*

 moich,

moich, ſtáráłem ſię, iákobym nalepiey ten Obraz przednieyſze Cnoty Corki Wm. opiſuiac wypráwił. Zyczyłćibym był iákiego wybornego Apelleſá, ktoryby żywſzemi fárbámi ten śliczny Konterfet odmálowáł, bo wyſokie Cnoty Iey M. P. KRZĘCKIEY wyprawney ręki celnego rzemieslniká potrzebowáły; Lecz że ſię ták Wm. moiey Mćiwey Paniey vpodobáło, żeby odemnie ták zacny Obraz był wypráwiony, pewienem tego że ſię nim iákikolwiek będźie vkontentuieſz, gdyż będac Sumnienia Corki Wm. dobrze wiádomy, ieśli fárbámi właſnymi doſkonále go nie wyſádzę, przynamniey nie dáleko od właſnego wizerunku odſtapię. A ztad druga przyczyná, dla ktorey oſobliwie Wm. tę ſzczupła praca moię ofiáruię, wynika; że Wm. oſobliwym obyczáiem do tego ſię przyłożyłá, żeby vkochána Corká Wm. przez Cnoty wyſokie Obrázem Bożym byłá; bo nie tylko tákeś iey wychowánie, ktore do pobożnośći fundáment śćiele, z młodych lat dáłá, iákie może bydź w domu Szláchecki m nawybornieyſze; ále też y gęſtym nápomnieniem y żyćiem przykłádnym, ktore dźiećięćiu nabárźiey do Cnoty drogę toruie, wielkimeś powodem do wſzelkiey pobożnośći záwſze byłá. Záczym iż to Kazánie Obraz ten cnotámi wymálowány świátu pokázuię, do Wm. oſobliwie należało, żebyś ná nie pátrzac z pieczołowánia ſwego około tego Obrázu podiętego, pociechę znáczna odnośiłá. Nákoniec iáko z przewrotnych obyczáiow dźiećięćiá naiwiękſza nieſławá y ſmutek ná Mátkę według Salomoná ſpływa, bo w przypowieśćiách ták mowi: Puer qui dimittitur voluntati ſuæ confundit matrem ſuam; *á ná drugim mieyſcu,* Filius ſtultus mæſtitia eſt matri ſuæ: *Syn głupi hánbi y ſmući Mátkę ſwoię; podobno dla tego, że dźiatki według Phyſikow,* plus de matre ferunt & vt plurimum matrizant, *bárźiey Mátki ſwoie Phiſiognomia y dowćipem wyrażáia, więcey też wychowánie dobre, zwłaſzczá Corek ná Mátce záwiſło; záczym gdy dźiećię z opieki máćierzyńſkiey wypádnie według wrodzoney molinácyey y wychowánia ſobie poſtępuie, ktore poſtępki ieżeli z gránic przyſtoynośći wykrocza, ná Mátkę ſię to zwykło zlewáć, zkad niemáła zelżywość y fráſunek náſtępowáć muśi: przećiwnym obyczáiem gdy dźiećię przyſtoynymi ſpráwámi ná chwałę nieśmiertelna zárabia, oſobliwym też obyczáiem ná Mátkę chwałá y poćiechá ſpływáć powinná. Ze tedy Iey Mość Páni KRZĘCKA z tego pocztu byłá, y Kazánie to, poſtępki iey przyſtoyne wyſtawia y ná to goni, żeby w pámięći potomnośći nigdy ſławá iey nie zniſzczáłá, y ztad oſobliwie do Wm. należáło, bo wyſtawiáiac Corkę dobra, oraz y Mátkę wyſtawia. Przyimiże ie tedy Wm. iáko ſwoie właſne, á mnie ſpoł inſza Bráćia w zwykłey łáſce ſwoiey rácz do końcá chowáć.*

Wm. moiey Mćiwey Pániey vniżony
Bogomodlcá,

X. WACŁAW KRZYKOSKI
Societ. IESV.

KAZANIE

Przy Pogrzebie

IEY MOSCI PANIEY

ALEXANDRY z CZARNCE

KRZĘCKIEY.

Facta eſt quaſi nauis inſtitoris de longe portans panem.

Sſtáłá ſię podobna Łodźi Kupieckiey z dáleká przywożacey żywność. Prouerb: 31.

IAkoby trudno o Białagłowę Cnotámi rozlicznymi przyozdobiona / ná wielu mieyſcách Piſmo S. przezacni Słuchácze pokázuie: bo słowá one Krolá Sálomoná / Mulierem fortem quis inueniet? Kto znaydźie mężna Białagłowę? Drudzy z Chάldáyſkiego iezyká wykłádáia / Mulierem bonam quis reperiet? Kto znaydźie dobra Białagłowę? á drudzy czytáia / Mulierem virtutis quis inueniet? Cnotliwa Białagłowę kto znaydźie? Y ná drugim mieyſcu / tenże Krol dobrze tey płći świádomy ták mowi: Virum de mille vnum reperi, mulierem ex omnibus non inueni. Miedzy tyśiacem Mężczyzny ználazłem iednego dobrego: á Białeygłowy żadney nie nálazłem. Według niektorych Doktorow dwieśćie / á według inſzych Tyśiac Zon Krol Sálomon liczył / á przećie miedzy nimi y ná iedne dobra y cnotliwa nie tráfił. Gdy ſie zás ktora Cnotámi świe- Prouerb: 31. Ecclеſ: 7. Pineda de rebus Salom.

ǳaca obierze / dziwnie ia Piſmo S. wyſtawia / y do rzeczy świátu
nadziwnieyßych / y oczom ludzkim nawdzieczniеyßych przyrowny⸗
wa. Ná niebie napiekniеyße y nadziwnieyße ieſt v człowieká
Eccli: 43. Słońce. Vas admirabile opus excelſi. Dziwne naczynie / dzieło
Naywyżßego / mowi Ekleſiáſtik. Słońcem ieſt dobra Białagło-
Eccli: 26. wá. Sicut ſol oriens mundo in altiſsimis Dei, ſic mulieris bonæ ſpe-
cies in ornamentum domus eius. Jáko Słońce ná niebie wſchodza⸗
ce świát / ták piekność dobrey Niewiáſty dom wßytek zdobi / mo⸗
wi tenże Ekleſiáſtik. Ná ziemi miedzy kwieciem naślicznieyßa ieſt
Lilia; bo według madrych ieſt Regina florum, Krolowa nád kwie⸗
Cant: 2. ciem. Lilia ieſt dobra Białagłowá. Sicut lilium inter ſpinas, ſic
amica mea inter filias. Jáko Lilia miedzy ćiernicm / ták Przyiaćioł⸗
ká moiá miedzy corkámi / mowi Salomon. Miedzy drzewem we⸗
dle niektorych Pálmá nacelnieyßa. Palma ieſt dobra Białagłowá.
Cant: 7. Statura tua aſsimilata eſt Palmæ. Wzroſt twoy podobny ieſt Pál⸗
mie / mowi tenże Salomon. W budynku wyśmienitym / Kolu⸗
mná ieſt nakßtałtnieyßa. Kolumna ieſt dobra Białagłowá. Colu-
Eccli: cap: 26. mnæ aureæ ſuper baſes argenteas, pedes firmi ſuper plantas ſtabiles
mulieris, mowi Ekleſiaſtik. Kolumnie złotey ná poſtumenćie ſre⸗
brnym oſádzoney podobna ieſt ſtáteczna Niewiáſta. Náoſtátek /
Prouer: 30. ná Morzu według Salomoná / nadziwnieyßa ieſt Lodz pływá⸗
Prouer: 31. iaca. Lodzia ieſt dobra Białagłowá. Facta eſt quaſi nauis inſtito-
ris de longe portans panem. A drudzy czytáia / Congregans diuitias;
drudzy / Congregans merces & vitam. Stálá ſie podobna Lodzi
kupieckiey z dáleká Chleb / abo żywność / ábo drogie towáry przy⸗
wożacey.

Mamy tu przed oczymá Ciáło ſławney pámieći Jey M. P.
Alexándry z Czárnce Krzeckiey / Białeygłowy ácz Vrodzeniem zná⸗
Hieron: Ep: 27. de Paula. czney; iednák Pobożnośćia wielmi znácznieyßey; nobilis genere,
ſed multo nobilior ſanctitate; ták / że ia ſłußnie káżdy z Salomo⸗
nem Mulierem fortem, ábo iáko inßy czytáia / Mulierem virtutis,
Białagłowe cnotámi wßytkiemi ozdobiona názwáć może. Coż ro⸗
zumiećie / do czegoby ſie też według Piſmá świetego przyrownáć
miálá? Czyli do iáſnoświecacego Słońcá? Czyli do ślicżney Li-
liey? Czy do wyſokiey żadnym ćieżarom nieuſtepuiacey Pálmy?
Czy do ßczyrozłotey Kolumny? Czy náoſtátek do Lodzi żywność
y bogáte towáry zdáleká przywożacey? Wßytkieć te Hieroglyphica
nádet dobrze wyrażáia / rożne przymioty y ozdoby tey zacney Má-
trony. Bo / ázaß iáko iáſne Słońce wyſokiemi cnotámi / y przy⸗
ſtoynymi obyczáiámi ſtárożytney Fámiliey y Domu ſwego nie o⸗
świeciłá? Azaß Lilia ślicznobieleiaca nie byłá / nie tylko dla rzad⸗
kiey

kiey vrody / w ktorey przodkowáłá; ále wiecey dla dziwney Ciáłá
y Duße czyſtośći / ktorey nigdy nie zbrukáłá? Azaß tá Pálmie nie
podobna / ktora wyſoka przez bogomyslność / proſta w intencyey;
w rożnych kłopotách niezwyćieżona záwße byłá? Azaß nie złota
Kolumna / ktora y w chodźie przyſtoyna powage / y w obyczáiách
ßedziwa ſtáteczność / przez wßytkie látá záchowáłá; ták / że ſie to o
niey rzec może / co o Swietey Agnießcze Ambrozy S. nápiſał: Vi-
di corpore iuuenculam, ſed ſenectute mentis immenſam. Widziałem
młodziuchna według ćiáłá / ále w rozumie bárzo ßedziwa. Lecz że 1. Mach: 13.
ná tym Kátáfálku iáko niegdy ná grobcu walecznych Máchábeu⸗
ßow Lodźie zá Herb Oyczyſty ſtárożytney Fámiliey Jch Mośćiow
PP. Czárnieckich wymálowáne widze / przyidźie mi z madrym
Salomonem te zacna Pánia ráczey do Lodzi bogáte towáry woża⸗
cey przyrownáć. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris de longe congregans
merces. Przetoż ná tym Kazániu / pokáże iáko tá Lodká po burz⸗
liwym świátá tego Oceanie / z drogimi towárámi Cnot Chrześći⸗
áńſkich / przez Lat dwádzieśćiá y cztery żegluiac / ßcześliwie do
Portu wiecznośći przypłynełá. Trzymam to o vprzeymey láſce
wáßey przezacni Słuchácze / że iáko tá Lodká poſpolu z wámi że⸗
gluiac / miłych záwße Zephirow y Fawoniußow oſobliwego áffe⸗
ktu po was doznawáłá / tákże y teraz znaydźie w vßách wáßych /
iáko przy Porćie ſpokoynym beſpieczne ſtánowiſko.

Niż poczne towáry bogáte / ktore tá Lodká po Morzu świá⸗
tá tego pływáiac nosiłá / pokazowáć káſkom wáßym; przyidźie mi
tey præokupácyey zážyć / ktorey niegdy Hieronym S. pißac do De⸗
metriády zážył. Inter omnes (inquit) materias, quas ab adoleſcentiâ Epiſt: 8.
ſcripſi, nihil præſenti opere difficilius. Scripturus enim ad Demetria-
dem virginem Chriſti, quæ nobilitate & diuitijs, prima eſt in orbe
Romano; Si cuncta virtutibus eius congrua dixero, adulari putabor:
Si verò quædam ſubtraxero, ne incredibilia videantur, damnum lau-
dibus eius mea faciet verecundia. Miedzy wßytkiemi (práwi) má⸗
teryámi / ktorem od młodośći piſał / nie miałem ná ſie trudnieyßey
iáko o Demetriádźie piſáć / ktora w Páńſtwie Rzymſkim vrodze⸗
niem y doſtátkiem przodkuie: bo ieżeli o niey to wßytko nápiße / cze⸗
go Cnotá iey wyćiaga / bede poczytány zá pochlebce: ieżeli też nie-
ktorych rzeczy zámilcze / żeby ſie komu nie zdáły niepodobne / zná⸗
czna ßkode wſtyd moy ſławie iey vczyni.

Toż y mnie przy tym Akćie potrzebá vczynić: bo chcac poká-
záć towáry bogáte / z ktorymi tá Lodká do Portu wiecznośći żeglo⸗
wáłá / ieżeli wßytkie wyſtáwie / & cuncta virtutibus congrua dixe-
ro, y cene właſna ich vkáże / adulari putabor, bedźiecie mieć mie zá

pochlebce

pochlebce; ieżeli zaś dla pewnych respektow wszytkich nie pokaże / y ceny ich / żeby sie komu nie zdálá niepodobna / zámilczę; znáczną krzywdę sławie iey vczynię. Bo áczkolwiek tá zacna Páni pobożnie żyiąc / dziwnie sie záwsze chwały ludzkiey strzeglá / sámym sie tylko okiem Boskim kontentuiąc / ták / że o niey słusznie sie to mowić może / co S. Hieronym o Leiey nápisał: Cum omnia faceret, ostentationem fugiebat singulorum, ne in præsenti mercedem reciperet. Wszytko czyniąc / z niczym sie nie pokázowálá / żeby ná tym swiecie zapłáty nie brálá. Jednák iáko tenże Hieronym S. o Pauli mowi: Fugiendo gloriam, gloriam merebatur, quæ virtutem, quasi vmbra sequitur, & appetitores sui deserens, appetit contemptores. Im bárziey przed chwałą vchodziłá / tym oná ią bárziey goniłá / ktora tych naprędzey ściga / ktorzy przed nią nabárziey vciekáią. Coż tedy czynić? czyli pochlebcą / czyli niespráwiedliwym zostáć? Przyydzie mi sie w tym rázie zá S. Hieronymem vdáć / ktory pisząc o Pauli do Eustochium / ták mowi: In virtute eius exponenda, Deo teste, profiteor me nihil addere, nihil in maius more laudantium, attollere, & ne rerum excedam fidem, multa detrahere, ne apud detractores puter, cornicem Æsopi alienis plumis adornare. Wysławiáiąc cnoty Paule / Bogiem świádczę że nic nie przydáie / nic po Oratorsku nie ámplifikuie / y wielá Cnot zacnych opuszczam / żeby sie iákiemu Zoilowi żwáwemu nie zdáły niepodobne. Wolał ráczey Hieronym świętey wychwaláiąc Paule zostáć niespráwiedliwym niż pochlebcą: Toż y ia w tym Kazániu chcę vczynić / bez wszelákich exagerácyi mowić będę / á bárzo wiele drogich kupi nie pokażę / żeby iácy Momusowie zazdrośćiwi nie rozumieli / że tę zacną Pánią cudzymi piorkámi chcę przyozdobić.

Ad Marcellam.

Vrodzenie.

To záłożywszy / przyszłoby mi naprzod według zwyczáiu ták Doktorow Swiętych / iáko y Oratorow Pogáńskich vkázáć / z iákiey máteryey tá Lodká zbudowána byłá / bo iáko przyiemnieysza Pomoráńcza ná złotey táczy: ták Cnotá w pięknym y zacnie vrodzonym Ciele iest okazálsza. Equorum domitor nobilitatem in equis, & venator in catulis quærit, & fluuios laudamus qui ex puris labuntur fontibus; nobilitatem in hominibus non laudabis quæ ex virtute tanquam puro fonte orta, præstantiam suam retinet? Mowi Maximus Tyrius Káwálkátor / szukáiąc Koniá dobrego / y Lowczy Psá myśliwego / pyta sie o gniazdzie; y Rzekę wychwalamy / ktora z czystey krynice wypływa; á iákoż w ludziách zacnego Vrodzenia nie wychwaláć / ktore z Cnoty iáko z iákiego przezroczystego zrzodłá poszło? Lecz temu tylko táyno z iákiey Fámiliey Rodzicow / y z iák zacney Krwi tá Lodká iest zbudowána / komu Koroná Polska nie znáioma.

Differt: 24.

znáioma.

znáioma. Bo Dom Ich MM. PP. Czárnieckich / z ktorego Iey Mość Páni Krzecka / Lodz zá Kleynot Oyczysty wzięlá / iest w Koronie Polskiey y dla stárożytności (bo iedenże iest z Domem Ich Mościow Pánow Tomickich) y miánowićie dla odważnych dziel Rycerskich / iáko Cedr pod niebiosśá wywyższony. Y po dziś dzień tá Lodká / nie tylko po bystroplynących Niestrách / y Dnieprách / y inszych rzekách Polskich Krwią nieprzyiacielską zbrodzonych / ále y po nie ográniczonym Oceanie drogich towárow nieśmiertelney sławy szukáiąc żegluie. Vzna to káżdy w tym Domu / że sie nie dármo Lodzią w czerwonym Polu pieczętuie / bo nie po Wiśle ze zbożem do Gdáńská / ále tylko po nurtách krwią Nieprzyiacielską zfárbowánych vmie sie pławić. Y dla tego iáko oná sławna Argonauis / ná ktorey Iásson z wiela inszych odważnych bohátyrow do Kolchow / dla złotego Koná żeglował / záslużyłá to żeby miedzy Konstellácyámi Niebieskiemi położona byłá: ták słuszna żeby y tá Lodz ták odważnie ná sławę prácuiąca / od potomności / pod sáme niebiosśá chwałą nieśmiertelną wyniesiona byłá. Dom tákże Ich Mościow PP. Luczyckich / z ktorego po vkocháney Mátce Nowine ábo Vcho Kotelne z Mieczem otłuczonym zá Herb miálá / niemniey stárożytnośćią y zacnośćią w Koronie nászey sławny iest. Záczym pewna to / że tá Lodká z wysokich Cedrow stárożytnych Domow zbudowána byłá. Dla tego ia tey Lodzi nie będę z tego mieysćá z zacności Vrodzenia wysławiał. inszym to pole zostáwuie. Nos nihil laudabimus, nisi quod proprium est, & de purissimo sanctæ mentis fonte profertur. Ja z S. Hieronymem to tylko sławić będę / co własnego było tey zacney Pániey / co z sercá świątobliwego iáko z krynice iákiey naczystszey wypłynęło. Do vrodzenia zacnego człowiek dobrowolnie sie sam nie przykłáda; Sámá tylko Cnotá włásnym dobrem iest człowieká káżdego / y tá sámá nazacnieysze Szláchectwo przynosi; Summa apud Deum nobilitas est clarum esse virtutibus. Mowi Hieronym S. do Celáncyey / Et tanto nobilior quisque, quanto propinquior Deo, omnis autem in illum propinquitas de vicinitate virtutum, & vitiorum fuga statuenda. Powiedział ieden znáczny Pisarz wieku tego: Ten (práwi) szláchetnieyszy ktory sie bárziey ziednoczy z Bogiem / á to sámá tylko Cnotá spráwuie. Rhetorum disciplina est ab auis & atauis ornare quem laudes, vt ramorum sterilitatem radix fæcunda compenset, & quod in fructu non teneas, mireris in trunco. Ná ten czás Oratorowie (mowi Hieronym S.) z Przodkow zwykli ludzie wysławiáć / kiedy w nich zacnych Przodkow cnot y dzielności nie znáyduią / y tym sposobem płodność gáłązek / buynośćią pniaká chcą nágrodzić.

Theat: Philos: c. 71.

Ad Eustoch.

Scriban: in Philos: Christ. c. 5.

Ad Demetriad: Ep: 8.

Alec

Aleć tu gáłązká z buynego w cnotách wßelákich pniaká idaca/ lubo w tym nie płodna byłá / że owocu w Małżeńſtwie pożadánego nie wydáłá / w cnotách iednák Przodkow ſwoich ták obfitowáłá / że żadnemu w buynośći nie vſtapiłá. Feliciùs autem eſt eſſe fæcundam ſpiritu quàm carne, cælo parere quàm ſepulchro, mowi Hildebertus Ep: 70. Szcześćie to wiekße v Chrześćian płodna bydź według ćiáłá / á buyna w duchu / y rodźić tákie owoce / ktore w niebie á nie w ćiemnym grobie chowáia. Záczym nie potrzebá mi z Przodkow ſtárożytnych Jey Mośći P. Krzeckiey wyſławiáć / ktora ſámá ſobie wyſokimi Cnotámi ná nigdy nie vſtawáiaca chwałe zárobiłá. Dawßy tedy pokoy máteryey / z ktorey ta Lodká wyſtáwiona byłá/ przyſtepuie do towárow / á naprzod pokaże z iákimi kupiámi w młodym wieku áż do Zameßćia po morzu świátá tego żeglowáłá.

Młodość. Jeżeli oco ná świećie iáko oto trudno / żeby kto w młodym wieku miał z towárámi bogátymi cnot wßelákich żeglowáć. Oprocz codźiennego doświádczenia / ktore delicta iuuentutis káżdemu z Dawidem opłákiwáć każe / świádczy o tym Ambroży S. Magnum eſt abſtinere à vitijs iuuentutis, vel ea in ipſo iuuentutis veſtibulo derelinquere, & ad ſaniora conuerti. Lubricæ enim ſunt viæ iuuentutis, ideoque merito Salomon miratur viam viri in adoleſcentia. (De obitu Valentiniani.) Wielka to (práwi) młodemu wſtrzymáć ſie od wyſtepkow wiekowi temu zwyczáynych / ábo ich też vznawßy / zárázem ſie z nimi pożegnáć/ y do cnoty ſie obroćić/ sliſka bowiem ieſt drogá młodośći/ y dla tegů Salomon zá dźiw to wielki poczyta/ kiedy kto w młodym wieku iáko mąż ſtátecznie ſobie poſtepuie. Wielkie to v świátá wßytkiegů cudo/ że Stániſław S. Piotrowiná/ y inßych ták wielu do żywotá przywroćił: lecz mym zdániem wietße to / że iáko Polſcy Kronikarze pißą/ ab exteris nationibus redijt domum tanquam bonus mercator ex mercatura, integris ſuis pietate, modeſtia, caſtitate, & ſinceritate, żegluiac po cudzych kráinách w młodym wieku / z drogimi bárzo towárámi cnot wßelákich ſkromnośći / nabożeńſtwá / czyſtośći/ y ßczerośći powroćiel do Polſki. O iáko trudno tymi czáſy o tákich Stániſłáwow / ktorzyby z cudzych kráiow z tákimi ſie kupiámi powrocili/ rzadka Lodz teraz ktora ſie tám nie rozbiie y o vtráte wßytkiegů nieprzijdźie. Ztad pytáia ſie Doktorowie / dla czegoby Salomon do tákiey reputáciey v świátá wßytkiego przyßedł/ że vniuerſa terra deſiderabat vultū Salomonis, vt audiret ſapientiam eius. (3. Reg. Cap: 10.) Wßytek okrąg ziemſki prágnął ná twarz Sálomoná pátrzyć/ żeby ſie przyſłuchał madrośći iegů. Azaß nie był madry Moyzeß/ Dawid/ y inßy Prorocy/ Pátriárchowie / czemuß świát oczu ſwoich ná nich nie obroćił? czemu ſie ták do nich niegárnał? Odpowiáda:

da: Toſtatus Salomon erat iuuenis tener, & in tali ætate non ſolet hominibus matura aduenire ſapientia. (Ad Cap. 19. lib: 2. Paraly.) W młodym wieku nápełnił Bog wielką madrośćią ſerce iego / o co trudno ná świećie / bo pießczoty/ doſtátki / towárzyſtwo / y inßych wiele rzeczy od głebokiey náuki dźieci odrywáia/ że tedy przy tákich okázyiách młodych Salomon madrośći nábył / y cnoty nie vtráćił / to go świátu wßytkiemu záleciło. Tęż przyczyne dáie Chryzoſtom Swiety / dla czego Noe ták był od Bogá vprzywileiowány / że áni Lodź iego powßechnym Potopem niebyłá pogrążona/ áni ſie ták ſrogich beſtiy w iednymże gmáchu nieſtráchał / co wietßa/ głowa narodu ludzkiego zoſtał, Quia per ætatem primam omnem virtutem ſectatus eſt, ideò cum alij ſuffocarentur ipſe ſolus ſeruatus eſt. On tylko ználazł ſie miedzy wßyſtkiemi / ktory z młodośći vdał ſie zá cnotą / dla tego też / ták rzadką cnote rzadkimi prerogátywámi Bog nágrodźił. Ale ieżeli w káżdey Lodce młodośći trudno o bogáte towáry cnot Chrześćiáńſkich/ natrudniey iednák Lodce ſtanu Pánieńſkiego: cito flores pereunt mowi Hieron: S. cito violas & lilium peſtilens aura corrumpit. (Ad lætam.) Káżdey Pánienki Lodká z ślicznemi liliámi czyſtośći/ z rumiánymi rożámi ſromieżliwośći / y z wonieiącymi fiołkámi ſkromnośći/ y pobożnośći ma żeglowáć po morzu świátá tegů: á táki towar predko ſie pſuie; ná znißczenie liliey y zbutnienie páłáiącey roży/ nie trzebá rydlá áni motyki / párá iedná z vſt wßetecznych wypußczona tákie towáry vſußy / á iáko trudno liliey wiatru ſie vſtrzedz/ ták trudno Pánience vſtrzedz ſie zárázy / cito flores pereunt. A choćby y towáry Stanu Pánieńſkiego nieſkáźitelne były / iednák ſáme Lodki ſą bárzo ſłábe y rozbićiu podległe / záczym miedzy rozboynikámi po ſkáliſtym morzu żegluiąc/ trudno przez ßwánku żeglowáć. Jm iednák to trudnieyßa / tym zás wietßa káżdey Pánienki ſławá / kiedy ták młodość przepedźi / że nie tylko Lodźi nie nárußy/ ále też towárow bogátych/ niewinnośći/ ſkromnośći/ pobożnośći/ y inßych cnot názdobywa / ták że ſie o niey rzec może: Facta eſt quaſi nauis inſtitoris de longe congregans diuitias.

Gdy ſie młodośći Jey M. P. Krzeckiey przypátruie / przyznáć iey to mußę / że tá Lodká lub dźiwnie ſłába / gdyż cześćiey záwße chorzáłá niż zdrowa byłá / ßcześliwie bárzo náwigácyą ſwoię odpráwiłá. Rżyczyłbym był ná tey Káthedrze dniá dźiśieyßego widźieć Hieronymá S. bo nie omelnie ználazłby to był w iedney Alexándrze / czego niegdy z wielką pracą Demetriády / Pauli / Aſelli / Euſtáchium y inßych wielu náuczał; y iáko te Swiete Pánny piſmem ſwym do wieczney pámięći podał / ták y Alexándrá pewnieby byłá przez niego w pámięći ludzkiey wiekowáłá. Náuczał niegdy

ten

ten Oćiec S. Lete/ żeby ták Paule z młodu ćwiczyłá: Sic erudienda
eſt anima quæ futura eſt templum DEI. Nutriatur in monaſterio inter
Ad Lætam: Epiſt: 7. choros virginum; turpia verba non intelligat, iurare non diſcat, vi-
uat Angelice, ſit in carne ſine carne, omne hominum genus ſui ſimi-
le putet. Záchowáłá to niegdy niewyſławiona Mátká z ſwoia Ale-
xándra/ ábowiem chowáłá ia w Klaſztorze Buſkim przez czás nie-
máły: ále y Dom ſtał iey zá Klaſztor/ bo w tákiey kárnośći byłá/ iá-
ka może bydź około Pánienki nawietſza; przez co do tego przyſzłá/
że áni ſłow nieprzyſtoynych/ áni przyſiegánia nie náwykłá/ y w ćie-
le iáko Anyoł ziemſki przez ćiáłá żyłá; bo w niczym nie nárußony
kwiát Pánieńſtwá/ ták záchowáłá/ że do ſámego Zameśćia om-
ne hominum genus ſui ſimile putabat, niewiedziáłá czego ſtan Mał-
żeńſki po niey wyćiagał.

Życzył tego Hieronym S. Pauli/ ne aures eius perforentur, ne
ceruſſa conſecrata Chriſto ora depingantur, żeby iey twarzy Chry-
ſtuſowi poświeconey żadna fárbiczká nie rumieniono/ y vßu żeby
nie przebiiano. Záchowano to z Alexándra. Prágnał y tego ten
wielki Doktor/ żeby Paulá przy tákiey poczćiwey Białeygłowie
mießkáłá/ præponatur ei veterana probæ fidei, moribus & pudi-
citia inſignis, quæ illam doceat & aſſueſcat exemplo ad orationes
& pſalmos; tenere colum, rotare fuſum, ſtamina pollice ducere.
Niech (práwi) bedźie zá Ochmiſtrzynia Pánná ſtáteczna/ w cno-
ćie y obyczáiách doświádczona/ ktoraby ia przykłádem do Modli-
twy y Pſálmow przywodźiłá/ y pewnych czáſow prząść y nići krę-
ćić náuczyłá. Záchowano y to z Alexándra. Ießcze ſtárał ſie o to
Hieronym S. żeby Paulá nunquam exeat foras, nunquam veſcatur
in publico in parentum conuiuio, ne videat cibos quos deſideret;
Diſcat & vinum non bibere, in quo eſt luxuria: Żeby (práwi) w
domu záwße śiedźiáłá; bo iáko Liliey nalepiey w ogrodźie/ ták
Pánnie w záwárćiu/ á ieżeliby do Kośćiołá trzebá wyniść/ Nuſ-
quam abſque matre procedat in publicum, nec Eccleſiam ſine illa a-
deat. mowi tenże Doktor: Niechay też przy Bánkietách nie záśiá-
da/ y do Winá ſie nie przyucza. Záchowano y to z Alexándra.
ták bowiem ia było do Alkierzá przyuczono/ że y progu bez woli na-
milßey Mátki ſwoiey nie śmiáłá przeſtapić; y winá tylko w choro-
bie y to z wielka záwße przykrośćia záżywáłá.

Náoſtátek chćiał ten Oćiec Swiety/ żeby Paulá non habeat
colloquia ſecularium, nullus ei iuuenis, nullus concinnatus arrideat,
& malarum virginum contubernia fugiat, quia procliuis eſt malorum
æmulatio; & difficulter eraditur quod rudes animi perbiberunt. Że-
by z Meżczyzna nie rozmawiáłá/ á oſobliwie z ſtroynemi młoko-

ſámi niezáśiadáłá/ y Pánien beſpiecznych kompániey vchodźiłá/
gdyż predko cudzych wyſtępkow náśláduiemy/ á trudno to wyprá-
wić czego ſie ſkorupá zrázu nápiie. Záchowano y to z Alexándra/
á ták śćiśle/ że y z czeládnikiem domowym bez dozwolenia nie roz-
mawiáłá; y ták ſie w to byłá záprawiłá/ że y do ſámey śmierći z meż-
czyzna nie rádá rozmawiáłá/ y gdy goſpodynia bedac nie mogłá ſie
tego vchronić/ záwße Pánnie przy ſobie ſtać kazáłá. Spełniłá
ßczerze co świety Ambroży nápiſał: Virginum eſt ad omnes viri in-
greſſus pauere, omnes viri affatus vereri. Pánnom to (práwi) przy-
zwoita ná przyßćie ſie meżczyzny lękáć/ y káżdey ſie z nim rozmowy
chronić. Pomniáłá ná Pánne Przenaświetßa/ ktora ſie y Anyołá
w poſtáći meżkiey lekáłá: ne aliquo degenere deprauaretur affatu,
żeby (mowi ten Doktor) y z vſt Anyelſkich kiedy meżczyzny poſtáć
máia/ nie wyßłá iáka pára kwiát Pánieńſki zárażáiaca; bo czeſto
ſie tráfia (mowi Clemens Alexandrinus) że ante amplexum ſcortan-
tur aures, fornicantur oculi. A dla tego Alciatus chcac Pánienki
przyſtoyney wizerunk wyſtáwić/ málował Pánne ná Zołwiu ſtoia-
ca/ chcac naprzod pokázáć/ że iáko Zołw w domku záwße ſwoim
mießka; ták y Pánná ma bydź iáko mowi Grzegorz Náziánzeńſki:
domi porta, drugim żołwiem/ żeby w domu záwße mießkáłá. W
co żeby byli Ægipcyánie corki ſwoie ſnádniey wpráwili/ nie dawáli
im żadnego obuwia. Potym iáko Zołw według Ariſtotelesá iezyká Cælius Rhodig: lib. 10. Ep: 3.
nie ma/ y głoſu żadnego nie wydáie; ták Pánná ma bydź zwłaßczá
przy meżczyznie bez-iezyczna/ á nie tylko ſámá nie ma z nim rozma-
wiáć/ ále áni przez kogo inßego Solent (mowi Hieronym S.) la-
ſciui & comptuli iuuenes, blandimentis & munuſculis aditum ſibi Epiſt. 23.
per nutrices & alumnas quærere, & cum clementer intrauerint, de
ſcintillis incendia concitare; Zwykli zaletniczkowie iedwabnemi
słowkámi y vpominecżkámi przez ſtáre Pánie y ſłużbiſte wkrádáć ſie
do ſerc Pánieńſkich/ zkad potym niemáłe pożary bywáia. Záczym
y z tákimi ſłużbiſtemi trzebá Pánience bydź bez iezyká. Ten obraz
wyráźiłá tá wielka Alexándrá/ ták/ że co Hieronym S. o Aſelli ná-
piſał: Ita ſe intra ſecreta cubiculi cuſtodiuit, vt nunquam pedem pro-
ferret in publicum, nunquam viri noſſet alloquium. Ták ſie w po-
koiczku ſwoim kocháłá/ że nigdy z niego nie wyßłá/ nigdy z meżczy-
zna nie rozmawiáłá: to tey Pánience káżdy co iey był świádomy
przyznáć muśi. A co Plinius piße: quod tardius ferantur nauigia te- Lib. 32. C. 7.
ſtudinis pedem vehentia, że Lodź leniwo bárzo płynie/ kiedy w niey
noge Zołwia máia: to Lodźi náßey przyczyna było/ że tylko po Al-
kierzu ſwoim pływáć vmiáłá/ bo Zołwiá herb Pánieńſki záwße
nośiłá.

Co gdyż ták ieſt / nie záwiode ſie ná tym Słuchácze moi / gdy te Łodź w młodym wieku ták ßczeſliwie żegluiaca do oney przyrownam / ktora był Seſtoris koßtem Krolewſkim ták wybudował: Naprzod z Cedru ſámego zrobiona / wzdłuż oſmdźieſiat łokći miáłá / potym zwierzchu złotemi bláchámi / á wewnatrz ſrebrnymi pokryta byłá / y ták ozdobiona zá vpominek Bogom ſwoim ofiárował.

Piecius & Biſciola.

Że Łodź młodośći Jey Mośći Pániey Krzeckiey Cedrowa byłá / ztad to pokázuie. Bo iáko Cedr ná gorách według Pliniußá wyſoko rośćie / & ad cæleſtia feſtinat, (iáko mowi Hieronym S. in cap: 41. Iſa. Ták młodość tey zacney Pániey wyſoka bárzo byłá / bo co Ambroży świety o S. Agnießce nápiſał: quod in ea deuotio ſupra ætatem, virtus ſupra naturam fuerit, że nabożeńſtwo przenośiło látá / y cnotá náturę przechodźiłá; toż o tey Pániey twierdźić káżdy może. Azaß to bowiem nie nád młode látá nabożeńſtwo / niemai ná káżdy tydźień Spowiedź czynić. Rożne Godźinki co dźień klecząc odpráwowáć? Żywoty Swietych ták pilno czytáć / że niemal wßytkie ná pámieć vmiáłá. Wychwalał niegdy Hieronym S. Demetriáde / quod puellares annos fidei ardore ſuperarit, & inde cœperit, vbi alijs deſijſſe perfectæ conſummatæque virtutis eſt: że gorącośćia wiáry Pánieńſkie látá zwyćiężyłá / y tám záczełá / gdźie gdy drugie vſtáia / zá doſkonále ich máia. Ale Oycze S. miałeś tu druga Demetriáde / ktora ták doſkonále w młodośći żyłá / iáko drugie od wielu lat w cnoćie wyćwiczone rzadko doſkonáley żyia.

Plinius lib. 13. Cap: 13.

Nádto Cedr ieſt nieſkáżitelny / ztad bowiem Salomon Kośćioł z Cedru zbudował / y Pogánie bálwány ſwoie z Cedru wyſtáwiáli / żeby ſkáżitelnośći nie vznáły. Y tá Łodká w młodośći ſwoiey ſkázy żadney nie odniosłá / bo w niewinnośći dźiećinney wiek ten przepłynęłá. Dla czego / iáko w Kośćiele Cedrowym od Salomoná wyſtáwionym / oſobliwym ſpoſobem Pan Bog przemießkiwał; ták w tey Łodce Cedrowey żadney grzechu ćießkiego ſkázy y butwiáłośći nieznáiacey / pewnie Bog przebywał / gdyż według Mędrcá In corruptio facit proximum Deo. Nieſkáżitelność (przez ktora świety Bonáwenturá czyſtość w niczym nienáruszona rozumie) czyni bliſkim Bogu: á co wiekßa coś Boſkiego w człowieku ſpráwuie / gdyż Báſili świety ſerce od nieczyſtoty wolne / viuum Dei ſimulachrum, żywym obrázem Boſkim názywa / ábowiem iáko mowi Grzegorz Náziánzeńſki: Prima Trias virgo eſt. Napierwßa Pánna ieſt Bog w Troycy iedyny.

Salazar in Prouerb.

Plinius.

Náoſtátek Cedr táki zápach wydáie / ktory Węże o śmierć przywodźi. Ták młodość tey zacney Pániey / rozlicznymi cnotámi wonieiaca / Wężowi piekielnemu táki wſtręt vczyniłá / że nigdy

gdy

gdy v niey kożyßcza ſwego mieć nie mogł. A ztad káżdy obaczyć może / iáko tá Łodká w młodym wieku złotem y ſrebrem ozdobiona byłá: bo żyiac w tych lećiech niemal przez żadnego grzechu śmiertelnego / muśiáło to ſerce wielka miłośćia Boża bydź ozdobione / ktora Piſmo świete częſtokroć przez te drogie Krußcze nád inße wyborniey ße zwykło wyrażáć. Nákoniec iáko Krol Seſtoris Łodź ſwoie Cedrowa złotem ozdobiona Bogu ſwoiemu zá vpominek ofiárował; ták y tá Łodká zupełnie ſie byłá Bogu ſwoiemu oddáłá / bo oprocz tego że Pánieńſtwá w niczym nie náruszyłá / ktore Ambroży świety Ofiára dźiwnie Bogu przyiemna zowie / by iey byli Rodźicy dopuśćili / pewnieby byłá ſtan Zakonny ſobie obráłá; y w tym przedśiewźięćiu ták ſtale przez cáły wiek trwáłá / że go y do ſámey śmierći nie odmieniłá. Co gdy ták ieſt / ſłußnie záiſte o tey Łodce rzekę / co niegdy Báſili Biſkup Selewcyey o Pánnie Przenaświetßey mowił: O ſcapha admirabilis, quæ virtutis theſaurum abſque periculo tranſuexiſti. O dźiwna Łodźi / ktoraś nieoßácowáne Cnot świetych ſkárby / przez żadnego ßwánku po naniebeſpiecznieyßym młodośći morzu żegluiac / do Portu przywiozłá. Jáko trudno tymi czáſy o tákie Łodki; ktoreby to áni Syrenom pießczono śpiewáiacym; áni opokom Mágneſowym; áni żadnym Remorom nie dáły ſie od záczetego w Cnotách świetych biegu zátrzymáć. Nie wiele teraz tákich / ktoreby z Agnießka świeta mowić mogły: Carnis ſpurcitias immaculato calle tranſiui. Atoli z łáſki Bożey ználázłá ſie táka Alexándrá / ktorey Łodź po śmierdzacym bágniſku Sodomſkim pływáiac / nie tylko nie vtonełá / ále áni zmázy żadney przykłádem Agnießki świetey odniosłá. Záczym / iáko niegdy Lucullus Hetman Rzymſki zwoiowawßy walecznego Mitridatá Krolá Pontu / Okręt woienny Laurem záwße zielenieiacym vkoronowány ná znák zwyćieſtwá posłał do Rzymu; ták ſłußna záiſte / áby tá Łodź nayburzliwße młodośći morze ßcześliwie przebywßy / y wielu niezwyćiężonych rozboynikow / ktorzy ná nieoßácowáne niewinnośći ſkárby we dnie y w nocy czátuia / meżnie pokonawßy / Laurem nieśmiertelney chwały koronowána zoſtáłá; y żeby ráczey tá Łodká Nauis victoriæ y æmula ſolis, Łodź niezwyćiężona słońcu podobna / á nie oná / ktora wßytek Ocean zdrowo przepłynełá / názwána byłá; boć záprawdę niebeſpiecznieyße morze ßcześliwiey przebyłá / y głownieyßych rozboynikow zwyćiężyłá / y po ſkáliſtym świátá tego bágniſku pływáiac / zmázy żadney iáko drugie słońce káłuże oświecáiac nie poniosłá.

Lib: de Virg.

Orat: 6. de B. V.

Plutarch: in Lucullo.

Petra Sancta in Symbol: lib. 6.

Przypátrowáliśćie ſie po ten czás przezacni Słuchácze / iáko tá Łodká po morzu młodośći żeglowáłá / y vználiśćie to / że w tym wieku

Małżeńſtwo.

wieku

wieku Facta eſt quaſi nauis inſtitoris congregans diuitias, Podobna
byłá kupieckiey Łodzi bogáte bárzo towáry wożacey: mam zá to/
że iuż prágniećie widzieć iáko ſie też przez morze ſtanu Małżeńſkie-
go przepráwilá; bo nie nowiná to/ że Łodki Pánieńſkie bez ßwán-
ku młodość przepedza / á potym wybiwßy ſie ná morze ſtanu Mał-
żeńſkiego/ nie roſtropnie lubieżnośći żagle roſpußczáia / y ná haki y
prady nápadßy / márnie ſie rozbiiáia / y o vtráte ſkárbow w mło-
dośći zgromádzonych przychodza. Ták v Rzymian ná cześć Ve-
ſti Bogini do trzydzieſtu lat dziwna czyſtość Pánienki chowáły;
lecz potym ná wolność wyßedßy/ ſowićie tego wetowáły. Dla cze-
Lib. 1. de Virg. go Ambroży S. z tákich ſie Pánien náśmiewa. Qualis eſt illa reli-
gio, vbi pudicæ adoleſcentes iubentur eſſe, & impudicæ anus; petu-
lantior eſt talis integritas, cuius corruptela ſeniori ſeruatur ætati.
Jáka to Religia / gdźie przeſtrzegáia / żeby młode Pánienki w czy-
ſtośći żyły / á o to niedbáia/ żeby lat doyrzáłych dopedziwßy przy-
ſtoynie ſie záchowáły / wiekßey roſpuśćie podległá táka czyſtość /
ktorey ſie ſkázá ná dálße látá chowa.

O Łodzi Jey Mośći Pániey Krzeckiey nie może tego nikt do-
brym ſumnieniem mowic / żeby wypadßy ná wolnieyße ſtanu Mał-
żeńſkiego morze/ miáłá ábo iáki ßwánk odnieść / ábo w drogich
ſkárbách cnot świetych w młodośći nábytych iáka ßkode podiać;
ále ráczey kto iey poſtepkow dobrze był wiádomy / muśi iey to przy-
znác / że w tym ſtanie oſobliwie Facta eſt quaſi nauis inſtitoris de
longe congregans diuitias. Byłá podobna Łodzi znákomite to wá-
ry zdáleká wożacey: co żeby śnádniey łáſki Wáße vznác mogły /
wyſtáwie wam ieden piekny Konterfet tey Łodki w ſtanie Małżeń-
ſkim żegluiacey. Ambroży Swiety pißac ná Przypowieśći Krolá
Tom: 2. Salomoná / y Auguſtyn S. ná Pſalm 103. y wiele inßych Dokto-
row / Kośćioł Kátholicki do Łodzi ábo Okretu przyrownywáia.
Per nauem (ait Ambroſius) Eccleſiam debemus accipere in ſalo hu-
ius mundi conſtitutam, quæ crebris ventorum flatibus, hoc eſt tenta-
tionibus fatigatur; Quæ etſi vndarum fluctibus ſæpe vexetur, nun-
quam tamen poteſt ſuſtinere naufragium, quia in arbore eius, hoc eſt
in Cruce, Chriſtus erigitur; in puppi Pater reſidet gubernator: pro-
ram ſeruat Spiritus S. Hanc per anguſta huius mundi freta duodeni
in portum remiges ducunt, hoc eſt duodecim Apoſtoli. Vias huius
nauis miratur Salomon, quia tempore perſecutionis viuida per inte-
ritum, diues per damna redditur. Przez Łodź / ktorey ſie żegluiacey
Salomon dziwował (mowi Ambroży S.) Kośćioł ſie ma rozu-
mieć / ná morzu świátá tego zbudowány: ktory choć czeſte wichry
y náwálnośći pokus rozmáitych ponośi / nigdy ſie iednák nie roz-
biia;

biia; gdyż ná máßćie tey Nawy Chryſtus Pan ieſt rozpiety / á
Bog Oćiec ſam ßteruie / á Duch Swiety przodku pilnuie/ Apoſto-
łowie záſie ná tey Łodzi robia / ktorey ſie pływáiacey Salomon
przypátruiac / nie mogł biegu iey poślákowáć/ bo przez śmierć żywa
ßa / przez vtráte bogátßa zoſtáie. Cynozurá ábo Gwiazdá ktora
ſie żeglarze tego Okretu dirigúia / według Bernatá S. ieſt Pánná
Przenaświetßa Mátká Boża. Tu es præclara & eximia ſtella, ſu- Super Miſſus eſt.
per hoc mare magnum micans meritis, illuſtrans exemplis, in te re-
ſpiciunt oculi totius creaturæ. O quiſquis inter procellas huius ſæ-
culi fluctuas, ſi non vis obrui, ne auertas oculos à fulgore huius ſyde-
ris, ſi inſurgant venti tentationum, ſi incurras ſcopulos tribulationũ,
reſpice ſtellam, voca Mariam, ipſam ſequens non deuias, ipſam co-
gitans non erras, ipſa duce non fatigaris, ipsâ propitiâ peruenis. Ty
(práwi) ieſteś iáſna y śliczna Gwiazda / morze wielkie świátá te-
go zaſługámi y przykłádem oświecáiaca; do ćiebie wßelkie ſtwo-
rzenie oczy ſwe obraca. Ktokolwiek ná tym morzu náwálność iá-
ka ćierpi; ieżeli niechce bydź pograżony / niech nie odwráca oczu od
świátłá tey Gwiazdy; ieżeli też wichry pokus powſtána / ieśli ná
ſkále vtrapienia nátráfiß; ſpoyźrzy ná te śliczna Gwiazde/ wzyway
Máryey/ zá nia płynac z drogi nie vſtapiß; o niey myślac/nie pobła-
dźiß; one zá przewodniczke máiac namniey ſie nie zfátyguieß / zá
iey obrona ßcześliwie do Portu przypłynieß. Kotwicá tego O-
kretu według Páwłá S. ieſt nádźieiá mocna w Bogu: Spem ſicut Ad Hebr: 6.
anchoram habemus animæ tutam ac firmam. Prowiánt ábo żyw-
ność / ſa Sákrámentá świete / á oſobliwie Sákráment Przena-
świetßego Ciáłá y Krwie Chryſtuſá Páná / iáko Jan S. świád-
czy: Panis Dei qui de cælo deſcendit dat vitam mundo. Chleb Boſki Ioan: 6.
ktory z niebá zſtapił świát ożywia. Táki wizerunk ieſt Kośćiołá
woiuiaceğ / do Portu wiecznośći żegluiacego. Podobny temu ieſt
ſtan Małżeńſki; bo według Páwłá S. Sacramentum hoc magnũ
eſt in Chriſto & in Eccleſia. Sákráment to wielki ieſt w Chryſtuśie Ephes. 6.
y w Kośćiele. Ztad Chryſoſtom S. Małżeńſtwo názywa / naui-
gium ab ipſo Deo extructum, quo mare concupiſcentiæ ardoribus ef-
feruеſcens, ſecuri coniuges tranſmittunt. Łodzia od Bogá ſámego Fernandes in Genes.
zbudowána/ná ktorey Małżonkowie po morzu paláiacey pożadli-
wośći/ beſpiecznie żegluia. Jeżeli iednák ten wizerunk Kośćiołá
komu ſłużyć może / mym zdániem/ tey Łodzi ktorey ſie tu nie bez żalu
ſerdecznego przypátruiećie. Bo naprzod / iáko Łodź Kośćiołá
Chryſtuſowego crebris ventorum flatibus fatigatur, nunquam ta-
men ſuſtinet naufragium. czeſto náwálnośći rożnych przećiwnośći
ponośi / nigdy ſie iednák nie rozbiia: ták y tá Łodká puśćiwßy ſie

ná

ná morze ſtanu Małżeńſkiego / przećiwnych bárzo wiátrow dozna-
wálá. bo oprocz tego że nád wolą ſwoie Rodzicom tylko wyga-
dząiąc / ten ſtan obrálá / vſtáwiczne choroby ták ná te Lodke ſztur-
mowáły / że niemal co dzień o rozbićie ią przywodziły. Jáko nie-
Laert: lib. 1. Cap. 6. gdy Anacharſis powątpiwał / ieżeli żegluiący miedzy żyiącemi / ieżeli
miedzy vmárłymi policzeni bydź máią; ták y ia nie wiem / ieżeli tá Że-
glarká dla vſtáwicznych chorob ráczey miedzy żyiącemi / czyli mie-
dzy zmárłymi ma bydź poczytána / gdyż żyiąc czeſtokroć vmierálá.
Ale ćieżſza ieſzcze ná te ſłábą Lodke fállá przez obmowne iezyki po-
wſtáwálá; bo niektorzy widząc Białągłowe młodą / vrodziwą /
doſtátnią / y niemal bezmężną / gdyż Małżonká częśćiey chorego niż
zdrowego widziálá / zá namnieyſzą okázyą opácznym vdawániem
pogrążyć ią vśilowáli / co bezwinnemu ſercu ſrogie vtrapienie przy-
nośiło. tákże iey to w tym rázie ſłużyć mogło / co Dawid o wſzyt-
Pſal: 106. kich żeglarzách powiedział: Qui deſcendunt mare in nauibus, aſcen-
dunt vſque ad cælos, & deſcendunt vſque ad abyſſos, anima eorum in
malis tabeſcebat. Ktorzy po morzu żegluią dla náwálnośći od
wielkiego żalu vſycháią. Jednák iáko Lodzi Kośćioła Chryſtuſo-
wego żadne wichry y napotężnieyſze nigdy ponurzyć nie mogły; ták
y te ſłábą Lodke / áni fállá ćieſzkiey choroby / áni wichry iezykow v-
ſzczypliwych nigdy nie zálały. Bo lubo chorobá w młodym bárzo
wieku te Lodke o rozbićie przywiodlá / ánimuſzu iednák nigdy nie-
pogrążyłá: gdyż w nawietſzych przypadkách zá świádectwem lu-
dzi godnych táką ćierpliwość pokázowálá / ktorey ſie y Zakonni
zdumiewáć muśieli; bo nigdy nie nárzekálá / áni ná nikogo nie vty-
ſkowálá; lubo iáwne dowody miálá / że ią to przez zczárowánie
potykáło; ále to tylko naczęśćiey zwykłá mawiáć. O Boże moy
niech ſie dzieie zemną wola twoiá / ty Pánie lepiey wieſz czego mi
potrzebá. Y w oſtátniey chorobie / gdy kilká dni przed śmierćią
wzrok ſtráćiłá / pytał iey Spowiednik / iákoby z tego kontentá by-
łá / że iey Pan IEZVS oczy odiął / weſoło odpowiedziálá. Bár-
zom kontentá / bom ſie cále zdawna Bogu moiemu oddałá / niech
zemną czyni co mu ſie podoba. Záprawde ſpełniłá to / czego Ekle-
Cap: 18. ſiáſtyk po chorych wyćiągał: In tempore infirmitatis oſtende con-
uerſationem tuam; ábo iáko inſzy czytáią conuerſionem tuam. Pod
czás choroby / pokaż iákoś zdrowym będąc konwerſował / y do Bo-
gá ſie obracał. Bo znáyduią ſie tákich wiele / ktorzy w chorobie
z Ezechiaſzem do ściány ſie obracáią / á zá wolą Bożą nie idą.
Nie táka byłá tá zacna Páni / ále w naćieżſzych przypadkách /
iáko ſłonecznik do ſłońcá / ták ſie oná do Bogá obracálá.
Náśládowálá Izábelle Krolowey Arágońſkiey / ktora zá Sym-
bolum

bolum ſłoneczn
iká z tym napiſem záżywálá. Sequor, æternum ſpe-
cto. Y co Nirembergius w Hyſtoriey ſwoiey piſze / że przy Porćie In Hiſt: Nat.
Mongium znáyduie ſie Okret wſzytek z kámieniá całego / z maſztem
y żaglem wyrobiony / ktory iednák y dziećiná máła kierowáć może;
to ſie nieiáko o Lodzi náſzey rzec może / ktora zdáłá ſie wielom dla
iákiegoś vporku kámienna / iednák względem Bogá ták powolna
byłá / że ná niey to nápiſáć może. Sequor, æternum ſpecto. Jde zá
wolą Bogá moiego / ná wieczność pomniąc. A ztąd ſnádnie ká-
żdy obaczyć może / iák gruntowna cnotá w tey Pániey byłá: gdyż
według Chryſoſtomá S. Summum patientiæ genus eſt, in dolo- Epiſt: 4.
ribus corporis perferendis. Naywyżſzy to ſtopień ćierpliwośći ſkro-
mnie choroby znośić / bo iáko tenże Doktor pokázuie / naćieżſza to
ieſt przećiwność ná człowieká. Hoc omnibus rebus aduerſis gra-
uius. Abowiem czárt złośliwy gdy z Jobem woiował / omnibus alijs
rebus tentatis, cum pugilem tranquillum, & à perturbatione im-
munem manere perſpiceret, ad hoc certamen tanquam omnium ma-
ximum ſe contulit, vlcere peſsimo percuſsit eum, eam demum mor-
tiferam plagam eſſe ducens, cum quiſpiam in corpore dolores ex-
cipit, vnde poſt hoc certamen ſuperatus, ne hiſcere quidem auſus eſt.
Jeżeli tedy chorobá naćieżſza ieſt człowiekowi / toć y ćierpliwość
muśi bydź w chorobie nawietſza / ktorą Chryzoſtom S. támże Re-
ginam virtutum názywa. Záczym nie trudno mi iuż y to pokázáć /
że fállá iezykow vſzczypliwych nie mogłá tey Lodki pogrążyć; bo bę-
dąc ták w ćierpliwośći vgruntowána y z wolą Bożą ziednoczona /
nie mogły iey nic te wichry záſzkodzić. Wyćiſnęłyć w prawdzie nie
raz łzy obfite / ále te nigdy tey Lodzi nie zálały. Bo dobrze to wi-
dziálá / iż ná morzu świátá tego / nie było nigdy Lodzi ták ſzcześli-
wey / ná ktoraby te wiátry nie náćieráły. Quos enim non calumnijs Orat: 37.
agitarunt illi qui omnia calumniantur, mowi Dio Pogánin / Nonne
Socratem? Nonne Platonem? Nonne ipſum Iouem, & Neptunum,
& Apollinem? Nec à Minerua abſtinent, neque à Cerere & Diana,
quam ex virgine propemodum matrem faciunt. Y ná ſáme Lodke
Chryſtuſá Páná z káżdey miáry bezwinnego tá fállá náſtepowálá.
Ani iey Naświetſza Pánná vſzłá. Fieri non poteſt vt abſque morſu
hominum vitæ huius curricula tranſeamus, malorum enim ſolátium
eſt bonos carpere, dum peccantium multitudine putant culpam mi-
nui peccatorum. Nie może nikt mowi Hieronym S. do Furyiey ná
tym świećie żeglowáć bez fálle obmowiſká / tá iedyna ieſt poćiechá
złośliwych ludzi / ná dobrych ſławe náſtepowáć / rozumieiąc że nie
ták będzie grzech ćieſzki gdy wiele będzie grzeſzących.

Co gdyż ták ieſt przyznáć mi to muśićie przezacni Słuchá-
cze /

cze/ że y z tey miáry tá Lodká podobna byłá Lodźi Kośćiołá Chry-
ſtuſowego/ iż iáko tá według Ambrożego Swietego tempore per-
ſecutionis viuida per interitum, diues per damna redditur; pod czás
prześládowánia przez śmierć żywa á przez vtráte bogáta zoſtáie/
według onego Sanguis Martyrum ſemen eſt Chriſtianorum; Ták y
te ſtába Lodke wiátry przećiwne/ nietylko z drogich towárow cnot
świetych nie rozbiły/ále owßem do wiekßych bogactw droge otwo-
rzyły/ ták że ieżeli przez co/ iáko przez chorobe do wielkiey doſko-
In Pſal: 36. náłośći przyßłá/ & facta eſt quaſi nauis inſtitoris congregans diui-
Lib. 1. de Prouid: tias. Bo Ambroży S. y Saluianus chorobe matrem & officinam vir-
tutum, Mátká cnot wßytkich názywáia/ y dowodza że Swieći
poſpolićie chorzy bywáli/ quia virtus in infirmitate perficitur mowi
2. Cor. 12. Páwel S. piſząc do Korinthian. Ztad może to ná tey Lodźi nápi-
Petra ſancta ſáć/co ieden Zenie ſwoiey w rożnych przećiwnośćiách pobożnie żyiá-
Lib. 1. cey/y świątobliwie vmieráiącey ná Grobie nápiſał. Pereundo meli-
Lib: 21. C. 6. or. Alluzya czyniąc do Száfránu/ ktory według Plin. Gaudet cal-
cari pereundoque melius prouenit, nalepiey rośćie kiedy go depca/ y
ginąc żyie. Ale y wichry iezykow vßczypliwych nie tylko nie zálały
tey Lodki/ y o zgube dobrey reputáciey nie przywiodły/ ále ráczey
ią wyniosły; bo wiele ludźi dla vdánia opácznego byſtro ſie ſprá-
wom iey przypátruiąc/ do wiádomośći wielkich cnot przyßli/ o
ktorychby byli nigdy nie wiedźieli. Y ták/ diues per damna facta eſt.
Przez vtráte ſławy/ wietßey ſławy nábyłá. Chcąc ieden pokázáć
Petra ſancta Lib. 2. że mu złe vdánie nie ßkodźiło/ námálował Okret ná morzu/ ktory
fálle pod niebioſá wynoßą z tym nápiſem: Turbant ſed extollunt,
turbuią ále wywyżßáią; tákże y te Lodke iezyki vßczypliwe Tur-
bant ſed extollunt, turbowáły ále nie zálały/ lecz ießcze wyniosły.
Pytáią ſie Doktorowie/ kiedy też według Proroctwá Symeono-
wego miecz boleſny ſerce Pánny Przenaświetßey zránił/ gdyż tego
Ewángeliſtowie zámilczeli/ áni Hiſtorie pißą/ żeby od mieczá zgi-
nełá. Odpowiáda Ven: Beda: hoc intelligi debere de gladio illo de
quo dicitur: Et gladius in labijs eorum, qui illam crudeliter ſaucia-
bat cum irreuerenter dehoneſtabat: ten miecz ieſt iezyk vßczypliwy/
ktory ná ten czás ſerce Pánieńſkie zránił/ kiedy iey ſławy vwłoczył.
Iáko tedy ten miecz lub ſerce zránił/ przećie nie zábił/ á iednák Ko-
rone meczeńſką Pánnie Przenaświetßey ziednał/ ktorey drudzy
przez miecz zábiiáiący doſtáią/ & diues per damna facta eſt. Ták y
tey Pániey/ lub ten miecz czeſto ſerce krwáwił/ iednák nie vmorzył
iey ſławy/ diues per damna, bogátßą ießcze w ſławie vczynił/ bo
ćierpliwośćią ſwoią korony doſtąpiłá. O Pauli S. Hieronym
pißę/ iż longo martyrio coronata fuit. Choć ná łożku vmárłá/ pálmę

iednak meczeńſką záſłużyłá. Non ſolum enim effuſio ſanguinis in
confeſsione reputatur, ſed deuotæ quoque mentis ſeruitus immacu-
lata quotidianum eſt martyrium. Illa corona de roſis, iſta de lilijs ple-
ctitur, ideo enim ſponſus candidus & rubicundus, quia in pace & in
bello eadem præmia vincentibus tribuit. Nie tylko ten (práwi) ieſt
meczennikiem/ ktory krew dla Bogá wyleie/ ále y ten co pobożnie
żyie/ codźiennym ieſt meczennikiem. Támte korone z rożey/ á te z
liliey robią/ dla tego bowiem Oblubieniec náß biały y czerwony/ że
y w pokoiu/ y ná woynie/ iednáko zwyćiezcom płáci. Ták y tá
Páni lubo ná łoßku vmárłá/ áni rozlaniem krwie ná korone rożá-
ną meczeńſką zárobiłá/ liliowy iednák wieniec dla żyćia pobożnego
y iezyká vßczypliwego/ otrzymáłá.

Widźieliśćie po ten czás przezacni Słuchácze/ iáko w wielu
rzeczách Lodká Iey Mośći Pániey Krzeckiey z Lodźią Kośćiołá
Chryſtuſowego ſymbolizuie/ obaczćie proße iáko y w inßych dźiw-
nie ią wyráziłá.

Lodz Kośćiołá Chryſtuſowego (mowi Ambroży S.) dla te-
go ſie w náwálnośćiách nie rozbiiá/ że ſam Bog tą Lodźią kieruie/
á Chryſtus Pan ieſt miáſto máßtu ná Krzyżu roſpiety. Kiedym od
ludźi godnych ſłyßał/ iákie náwálnośći ná Lodz Iey Mośći Pániey
Krzeckiey powſtawáły/ á że iey przećie nie rozbiły/ nie mogłem tego
czemu inßemu przypiſáć/ iedno że tą Lodką Bog ſam kierował.
Smiele mowić mogłá: Niſi quia Dominus erat in nobis, forſitan Pſal: 123.
aqua abſorbuiſſet nos. Kiedyby Pan nie był ze mną/ ſnádźby mie by-
łá wodá zátopiłá. O iednym ſtárcu rzecz dźiwną pißę S. Pauli- Epiſt: 34.
nus/ iż gdy ná morzu żeglował/ ſroga náwálność ná Okret vde-
rzyłá/ ktorey ſie lekáiąc żeglarze wpław ſie wßyſcy vdáli/ á ſam
tylko ſtárzec nie mogąc pływáć zoſtał ná Okrećie/ cále ſie ná opá-
trzność Boſką ſpußczáiąc. Gdy wiátry Okret znośiły/ z przeſtrá-
chu do śiebie poniekąd przyßedßy/ obaczy Chryſtuſá Páná Okre-
tem kieruiącego/ y to wßytko czyniącego co żeglarze zwykli czynić/
zdumiawßy ſie ná táki widok/ y z przeſtráchu do końcá otrzą-
ſnąwßy/ vſłyßy głos Chryſtuſá Páná/ ktory mu roſkázował tego
ſie naczynia żeglárſkiego dotykáć/ ktorym Chryſtus Pan ná Okrećie
robił; posłuchał w tym Chryſtuſá/ y ták przez dwádźieśćiá y trzy
dni żegluiąc/ ßcześliwie do Portu przypłynął. Y doznał tego co
Auguſtyn S. powiedźiał: Non timeant naues ac attendant vbi na-
tant, ſed à quo gubernentur, quando Chriſtus eſt gubernator, nau- In Pſal: 103.
fragium non ſuſtinebunt. Niech (práwi) ná to nie pátrzą żeglarze
poczym żegluią/ ále kto rządźi Okretem/ gdźie Chryſtus ßteruie/
nie trzebá ſie rozbićia obáwiáć. Coś podobnego z tą Lodką Chry-

ſtus Pan vczynił / w náwálnośćiách gwałtownych od wßytkich
opußczona / á w ſámym tylko Bogu nadźieie pokłádáiaca / dźiw⸗
nym ſpoſobem przez lat kilkánaśćie ſam kierował / y nád mniemánie
ludzkie ßcześliwie do Portu śmierći / á zátym y błogoſłáwioney
Wiecznośći przyprowádźił. Ægiptcyánie chcac opátrznosć Bo⸗
ſka wyrážić / málowáli Słońce iáſne ná Łodźi / ktora przećiwko
Euſebi. l. 3. apud Cauſin: wodźie wioſłá pedźiły / á pod nia Krokodylá ſpokoynie plywáia⸗
cego. Obraz to żywy był opátrznośći Boſkiey około tey Łodki / kto⸗
ra máiac záwße ták wielu Krokodylow ná rozbićie przeczuwáia⸗
cych / zá oſobliwa iednák protekcya Boſka / żadnego ßwánku nie
odnioſłá / y dokazálá tego / że ſuper aſpidem & baſiliſcum ambulauit,
& conculcauit leonem & draconem.

Że też Chryſtus Pan vkrzyżowány miáſto máßtu y żaglá był
w tey Łodeczce / tego mam táki dowod. Oſobliwe nabożeńſtwo
miálá tá Páni do meki Zbáwićielá náßego / ktore tymi znákámi o⸗
świadczálá. Ná káżdy Piatek przez Rok / á Pośćie co trzeći dźień
Paſek drotowy áż do ſkrwáwienia naßálá / y diſcipline przez Páſ⸗
ſya á czáſem przez śiedm Pſálmow czyniłá. W dźień ten / wßelkiey
ſie krotofile ſtrzegłá / á z máſłem y w naćieżßey chorobie nigdy nie
iádłá. Gdy wielki Piatek przyßedł / cáła noc przed Kazániem ná
rozmyślániu ábo czytániu Meki Páńſkiey trawiłá; á diſcipliny
przez trzy Páſſye ktore iey Pánienká iedná czytálá / raz rzemienna /
drugi drotowa / á trzeći z rozg ſpleciona diſciplina / czeſtokroć áż
do mdłośći czyniłá. A náoſtátek / ná Kálwárya z Krákowá czeſto
pießo boſymi nogámi ßáty odmieniwßy chadzáłá. Gdy ſie ták rzad⸗
kiemu nabożeńſtwu przypátruie / naprzod wydźiwić ſie temu nie
moge / iáko ſie ná nie Białagłowá ták ſłábey y ſubtelney komplexiey /
y w ták złym zdrowiu záwße bedac / zdobyć mogłá. Hieronym S.
o Demetryádźie ná świecie oſtry żywot prowádzacey / ták nápiſał:
Incredibilis animi fortitudo inter gemmas, & ſericum, & puellarum
cateruas, & exquiſitas epulas appetijſſe eam ieiuniorũ laborem, aſpe-
ritatem veſtium, victus continentiam. Niepodobne to (práwi) mez⸗
two miedzy perlámi y iedwabiámi / miedzy gromádnym Fraucyme⸗
rem / y wybornymi potráwámi oſtry Poſt záchowáć / y grubey ßá-
ty záżywáć. Coby był rzekł ten wielki Doktor / gdyby był widźiał
Alexándre vroda / ſtroiámi / y doſtátkiem znákomita / á przećie ták
oſtry żywot prowádzaca? pewnieby ſie był bárźiey zádźiwował /
że tego wieku ták zepſowánego w ſtanie Szláchecſkim ználázłá ſie
druga Demetryádá. O Aſelli nabożney Pánience tenże Doktor S.
nápiſał: Cum per omnem annum iugi ieiunio paſceretur, tum verò
in quadrageſima nauigij ſui vela tendebat. Acz przez cáły rok Poſtu
záżywálá /

záżywálá / iednák w Poſt wielki żagle Łodźi ſwoiey roſpußczálá.
O byś był Hieronymie S. ná te Łodke pátrzył / przyznałbyś iey to
był / że in quadrageſima nauigij ſui vela tendebat: Pośćie ßeroko ża⸗
gle nabożeńſtwá y vmartwienia roſpußczálá. Záczym muśi to ká⸗
ždy przyznáć / że w tey Łodce był Chryſtus vkrzyżowány. Bo Au⸗
guſtyn S. ták mowi: Non aliter in nobis regnare IESVM niſi per Lib. 3. de Conſ. Euang:
aſperitates. Nie przez co inßego kroluie w nas Pan Jezus iedno cap: 10.
przez oſtrość żywotá. Y Hugo Kárdinał mowi: Pænitentia Domi-
num parturit. Vmartwienie ćiáła Bogá w nas rodźi. Pomniał Celada c. 5.
wierze pißac to / ná Adámá ktorego ſkoro iedno Bog w gruby ko⸗
żuch oblekł / záraz vſłyßał: Ecce Adam, quaſi vnus ex nobis, tym
chcac pokazáć / że odźieża pokutna iákieś podobieńſtwo Boſkie w
nas ſpráwuie.

Że tedy ták oſtry żywot tá pobożna Páni wiodłá / watpić nie
trzebá / że w tey Łodce był Pan Jezus / bo ten z podobnemi ſobie rad
záwße przebywa. Jeßcze y w tym Łodká tá byłá podobna Łodźi
Kośćiołá powßechnego / że iáko ná tey według Ambrożego świe-
tego Apoſtoli ſunt remiges, Apoſtołowie y inßy Swieci prácuia /
do Portu ia wiecznośći rożnymi ſpoſoby prowádzac; ták y tá Łod⸗
ká ſtáráłá ſie o tákie robotniki: y nic nie watpie że miálá Apoſtolos
remiges, miálá y inßych Swietych / ktorych oſobliwym záwße
nabożeńſtwem czćiłá. Bo naprzod do Grobu Błogoſłáwione⸗
go Wincentego Kádłubká przedtym Biſkupá Krákowſkiego / á
potym Zakonnego prześwietnego Zgromádzenia Cyſtercyeńſkiego /
czeſtokroć pießo boſymi nogámi przebrawßy ſie po wieyſku / żeby
ſchroniwßy ſie od oczu ludzkich / ſnádniey mogłá nabożeńſtwá zá⸗
žyć / chadzáłá. Potym náwiedzáiac nie dawno przed śmiercia ten
Kośćioł / gdy w nim Káplice świeżo wyſtáwiona obaczyłá / w
ktorey bárzo wiele Kośći Swietych Apoſtołow / Meczennikow / y
Wyznawcow złożono / táki áffekt do tego mieyſcá záwźiełá / że zá⸗
raz poſtánowiłá iáko napieknicy ie ozdobić / y że dla predkiey śmier⸗
ći nie mogłá zá żywotá tego dokázáć / Poſag ſwoy ná to odkazáłá;
vśilnie przytym o to proßac / żeby w teyże Káplicy pochowána byłá;
zá pewne to ſobie obiecuiac / że ieśli ćień Piotrá Swietego był ták
ſkuteczny / że ná kogo iedno padł / do zdrowia przyßedł; iż też y ćień
Kośći tegoż Apoſtołá y wielu inßych Swietych tám odpoczywáia⸗
cych / miał nie tylko ſprochniáłym Kośćiom / ále y dußy / ieśliby ſie
ießcze po ieźierze ogniſtym Czyscowym pławiłá / znáczny dáć rá⸗
tunek. Y nic o tym nie watpie pobożna Alexándro / żeś ſie w nádźiei
ſwoiey nie záwiodłá. Bo ieśli Kośći Elizeußá Prorocá y Szcze⸗ 4. Reg: 13.
paná S. vmárłych ożywiáły: ieśli Dagobertus Krol Fráncuſki S. Aug: l. 22. de Ciuit: c. 8.

(iáko

(iáko piſze Baroniuſz Tomo 8. Anno 647. zá przyczyną Swiętych/ Dyonizego y Mauricego / ktorych był Kościoły ozdobił. X Kánonik Kámeráceńſki dla nabożeńſtwá do S. Janá Ewángeliſty (iá-
Lib: 2. apud Duurultium. ko świádczy Cantipratanus) z Czyścowych mąk byli vwolnieni / pewienem tego / że y ſprochniáłe koſteczki twoie / y duſzá iesli ná ogień Czyścowy zárobiłá: pożądány od tych Swiętych ktoreś ty oſobliwym nabożeńſtwem czciłá / y według przemożenia zdobi-
Lib: 1. ca. 27. łá / pomocy doznáią. Piſze Nicephorus, iż ſtárzy Pogánie zwykli byli ná łodziách ſwoich Obrázy Deorum tutelarium málowáć / ſpodziewáiąc ſię / że y Obrázy ſáme Boſkie miáły im w niebeſpiecżney żegludze być pomocne. Jáko dáleko więtſza nádzieię ma mieć tá Lodká / że ſzczęśliwie do Portu ſzczęścia wiecznego przyſtąpi / ktora ták wiele Pátronow y pomocnikow miáłá / ile Swiętym kiedy iáką przyſługę vczyniłá.

Niektorzy Doktorowie wyſtáwiáiąc Kościoł pod podobieńſtwem Lodzi ábo okretu / miáſto żeglarzow ná tey Lodzi prácuiących / rożne Cnoty / iáko Wiárę / Nádzieię / Miłość / Religią / Mądrość / Spráwiedliwość / Męztwo / y inſze do obyczáiow należące máluią; ponieważ żadna duſzá w ktorey cnoty Chrześciáńſkie nie robią / do Portu wieczności ſzczęśliwey nie przyſtąpi. o Theologicznych to iáwna rzecz ieſt. á o Morálnych náucza Páwel S. ad Titum 2. Sobriè, iuſtè, & piè viuamus in hoc ſæculo, expectantes beatam ſpem & aduentum gloriæ magni Dei. Trzeźwo / ſpráwiedliwie / y pobożnie żyimy ná tym świecie / oczekiwáiąc błogoſłáwieńſtwá wiecznego. A białymgłowom zamężnym támże Páwel święty pokázuie / o iákie oſobliwie cnoty máią ſię ſtáráć / żeby Portu ſzczęścia wiekuiſtego nie chybiły. Vt ſint prudentes, ſobriæ, domus curam habentes, caſtæ, benignæ, ſubditæ viris ſuis, żeby były roſtropne / ſtromięźliwe / łáſkáwe / goſpodarne / y mężom powolne. Salomon tákże przyrownawſzy cnotliwą Niewiáſtę do Lodzi Kupieckiey towáry bogáte zgromádzáiącey / ſzeroko opiſuie / iákie cnoty máią ná tey Lodzi prácowáć. Naprzod Czuyność / de nocte ſurrexit. potym Prácowitość / Manum ſuam miſit ad fortia. Dobroczynność / Manum ſuam aperuit inopi. Láſkáwość / Lex clementiæ in lingua eius. y inſzych wiele. Gdy ſię Lodzi Jey Mości Pániey Krzeckiey przypátruię / iáśnie to widzę / że y ná tákich robotnikách nic iey nie ſchodziło; muśi iey to káżdy rad nierad przyznáć / że to byłá mulier fortis, ábo iáko inſzy tłumácza / mulier virtutis, cnotliwa Białagłowá / y że ná tey Lodeczce rozliczne cnoty żeglowáły. Wſzytkich dla ſzczupłości czáſu wyliczyć nie mogę / przednieyſze tylko pokáżę. W Wierze Kátholickiey záwſze ſtátecznie trwáłá / lub

Przodkow

Przodkow ſwoich Herezyą zárázonych miáłá. W káżdey przećiwności ták mocno kotwicą nádziei w rátunku Boſkim tę Lodkę trzymáłá / że iey áni wicher bluźnierſtwá / áni nárzekánia / áni znáczney iákiey niećierpliwości zátopić nie mogł. może śmiele z Dáwidem
mowić: Singulariter in ſpe conſtituiſti me. Że też y miłość Boſka Pſal: 4.
w tey Lodzi żeglowáłá / ztąd niech káżdy miárę bierze. Jlem rozlicznych okoliczności ſumnienia będąc dobrze wiádomy mogł poświádcowáć / ábo nigdy / ábo rzadko bárzo będąc przy zupełnym baczeniu grzechem śmiertelnym Páná Bogá nie obráziłá. Co ſámo iákoby rzecz wielka zwłaſzczá w Białeygłowie ná świećie żyiącey byłá / ſámo doświádczenie káżdemu pokázáć może. Pliniuſz zá nawiętſzy
to dar Boſki poczytał: Quod enim præſtabilius & pulchrius munus In Paneg:
Deorum, quàm caſtus & ſanctus animus. Przyczynę tego S. Bázyli
podáie: Per ſanctitatem in ſancti filiam aſſciſcimur: Abowiem przez In Pſal: 28.
czyſtość ſumnienia zpowinowácamy ſię z Bogiem / y do przyiáźni przychodziemy / iáko y Mędrzec świádczy: Qui diligit munditiem cordis habebit amicum Regem. A nád to co proſzę może być zacnieyſzego? Plato ſumnienie czyſte názywa mercatoriam artem quam Dij & homines mutuo factitant. Że tedy tá Bogoboyna Páni vśilnie ſię záwſze o czyſte ſumnienie ſtáráłá / wątpić nie trzebá / że ná tym iármárku ná wielkie ſię ſkárby zdobyłá / & facta eſt quaſi nauis inſtitoris congregans diuitias.

Pokazawſzy łáſkom Wáſzym / że miłość Boża / ná tey Lodce prácowáłá / bez prace y to pokażę / że y drugie cnoty z miłością Bożą prácowáły / bo cnoty morálne nierozdźielnym zwiąſkiem z miłością Bożą ſą ſpoione. Że roſtropność tą Lodką kierowáłá / przyznáć to wſzyſcy muśićie ktorzyśćie iey świádomi byli. Záprawdę byłá vna de numero prudentum, iedná z mądrych Białychgłow. Co bowiem oſtrożność w káżdey ſpráwie / vpátrowánie przyſzłych rzeczy? prędkie domniemánie co z czego iść mogło / pokázowáło / iedno rzadka mądrość? Przyznaćie y to że vixit ſobriè y trzeźwość ná tey Lodzi robiłá; bo pewnie záchowáłá co Hieronym S.
ad Euſtochium piſał: Sponſa Chriſti vinum fugiat pro veneno, Epiſt: 22.
hæc aduerſus adoleſcentiam prima arma ſunt dæmonum. Oblubienicá (práwi) Chryſtuſowá niech ſię ták winá iáko trućizny ſtrzeże / bo przećiw młodośći naprzednieyſze to ieſt oręże czártowſkie / y ieśli kiedy napoiu tegiego záżyłá / tedy tylko w chorobie y to z wielką przykrośćią. A o czyſtości co rzekę / czyli też tu żeglowáłá? To zápewne twierdźić mogę / że wiele zacnie vrodzonych Pań rownych ſobie w tey mierze Jey Mość P. Krzecka miáłá / lecz żadney ktoraby ią w niey zwyciężyć miáłá / ſąd oſtátni to otworzy / ná co ſię

teraz

teraz iáśnie pátrzyć nie może. To nieomylna. Jeżeli wſtyd ieſt
Lib. in Lucá. znákiem czyſtości/ iáko świádczy Ambrożyś. Diſce virginem mo-
Lib. 1. Offic: c. 18. ribus, diſce verecundiâ. Y ná drugim mieyſcu: Caſtitatis pudor eſt
comes: poniewaz w tey zacney Mátronie táki wſtyd pánowal/
ktoremu trudno rownego przybráć / że co Hieronym S. o Nebri-
Epiſt: 9. diuśie nápiſal: Inter omnium rerum abundantiam, in ipſo ætatis
flore tantæ verecundiæ fuit, vt virginalem pudorem vinceret. przy
wielkim doſtátku w mlodym wieku bedac/ ták ſtromieżliwy byl/ że
wſtyd Pánieńſki przechodzil; to ſlußnie tu mowić ſie może/ iż wſty-
dem przy doſtátku y mlodości naſtromieżliwßy Pánience wyrowná-
Hier: ad Celantiam. lá / y wedlug tegoż Doktorá náuki/ ſtárálá ſie / żeby cunctas virtu-
tes pudor ſuperaret, quod præcipuum in fæminis ſemper fuit, wßyt-
kie cnoty wſtyd przenośil/ co w bialey plci ieſt naokázálßa; toć te-
dy muśiálá byc w tym ćiele niepoſpolita czyſtość / ktora ták bárzo
rożána fárba záwße twarz málowálá. Speculum mentis eſt facies,
& taciti oculi cordis fatentur arcana; bo w twarzy iáko w zwiercie-
dle duße obaczyć / y z oczu táiemnice ſerdeczne wyczytác kázdy mo-
że/ mowi Hieronym świety do Furyey. A iż wiedziálá dobrze iá-
Hier: ad Salvinam Ep: 9. ko wſtyd rożány predko blednieie y z iágod ſpada. Tenera res in fæ-
minis fama pudicitiæ eſt, & quaſi flos pulcherrimus leui flatu corrum-
pitur, maximè vbi ætas conſentit ad vitium, & maritalis deeſt autho-
ritas, cuius vmbra tutamen vxoris eſt. Zwlaßczá gdźie ſáme látá do
grzechu podniete czynia / y máż nie wielka ma powage/ ktorego
ſam cień żony pilnuie. Widzac to w ſobie/ że látá mlode conſentie-
bant ad vitium, y doſtátek niemály mogl byc podnieta do zlego / y
rzadka vrodá wielu zá ſerce chwytálá: Pulchra, mowi Hieronym
święty / cito amatur, difficile autem cuſtoditur quod plures amant,
& nihil tutum, in quod totius populi vota ſuſpirant, á trudno tego
vſtrzedz ná co wiele godzi. Náoſtátek widzac Malżonká zchorzá-
lego / chcac mu przy tákich podnietách nie nárußoney wiáry docho-
wáć / y przy wrodzonym wſtydzie cále zoſtáć / bedac w Czeſtocho-
wie Pánnie nád Pánnámi czyſtośc poslubilá/ y śliczny Kwiát mu-
rem obtoczylá / żeby go żaden wiátr nie vſußyl. Zá czáſow Hiero-
nymá S. Celáncya mloda y vrodziwa Bialaglowá predko po zá-
meßciu ślubem ſie czyſtości obowiazálá / doßedßy tego Oćiec S.
ták do niey nápiſal: Magni hoc animi ſignum & perfectæ virtutis in-
dicium, calentis adhuc ætatis flammas fidei ardore reſtinguere, & re-
nuntiare ſubitò expertæ voluptati. Znák to wielkiego ánimußu y
doyźrzáley cnoty dowod/ goracościa wiáry paláiacego wieku plo-
mień vgáśić/ y dopiero ſkoßtowawßy roſkoßy oddalic záraz od śie-
bie. Cobyś byl (Doktorze wielki Kośćiolá Chryſtuſowego) piſal
do

do Alexándry / vroda y láty rowney Celáncyey / ktora okolo Roku
śiedmnaſtego kiedy plomienie pożadliwośći nabárziey gore biora
flammas calentis ætatis reſtinxit. przyznalbyś iey byl/ że wielka Ale-
xándra tu ſie oſobliwie pokazálá / magni hoc animi ſignum; y podal-
byś to potomności / że y w Polßcze znáyduia ſie podźiśdźień Celán-
cye / żyia wſtydliwe Kunegundy y Salomei. A tu iuż nie moge ſie
dáley zátrzymáć/ żebym Jego Mośći Pánu Krzeckiemu niemial tá-
kiey Malżonki powinßowáć. Gratia ſuper gratiam mulier ſancta &
pudorata. Nawietßy to dar Boſki / kiedy ſie komu świątobliwa y
ſtromieżliwa Malżonká doſtánie. Y lubobyś byl żadnego Poſágu
po niey nie wźial / iednák powiedźial ieden z śiedmi Medrcow: ſat
dotata venit puella, quæ pudicitiam & honeſtos mores ſecum adfert.
doſyć wielki Poſag Pánná wnośi / ktora wſtyd y przyſtoyne oby-
czáie przynośi / gdyż omnis ponderatio non eſt digna continentis Eccli: 26.
animæ. Y Plutarchus dobra Zone do Zwierćiádlá przyrownal:
Quod bonum cenſetur, non quod auro & gemmis veſtitur, ſed quod
purum & terſum eſt; ſic vxor bona quæ caſta & modeſta, non quæ
diues. Ktore nie przeto ieſt dobre że zlotem y perlámi świeći / ále że
ieſt polerowne y przeźroczyſte / ták y Zone dobra wſtyd y ſkromność
á nie bogáctwá czynia.

Lecz gdy láſkom Wáßym pokázuie / że ná tey Lodzi Czyſtość
żeglowálá / glos iákiś obiia ſie o vßy moie / że tá Páni ráda ſie ſtroi-
lá y w taniec chodźila / á tańce y ſtroie rzadko z Czyſtościa towárzy-
ßa. Bo o ſtroiách Doktorowie ták mowia: Tertulianus, Florida
De cultu fæmin: veſtis de proximo curat luxuriæ negotium; pudicitiæ Chriſtianæ ſatis
non eſt eſſe, verum & videri; tanta eſt plenitudo eius, vt ab animo
emineat in habitum. Florizowána (prawi) ßátá nieczyſtość fory-
tuie: wſtyd Chrześćiáńſki nie doſyć ma ná tym żeby tylko byl / v ko-
go chce też byc widźiány / buyność iego táka ieſt / że ſie y ná ßáćiech
wydáie. Propoſitum quod ardet in mente, luceat in veſte: mowi
Thomaß S. Hieronym tákże święty pißac do Demetriády / ták o
ſtroynych Pánnách mowi: Crines à fronte demittunt, cutem poli- In C. 2. Ioan.
unt, pigmentis vtuntur adſtrictas habent manicas, ſoccos criſpant, vt
ſub nomine virginitatis vendibilius pereant. Co w Perukách (prá-
wi) chodza / bielidl y farbiczek záżywáia / rekawy rykámuia / obu-
wie ſtrzepia / czynia to żeby pod plaßczykiem Pánieńſtwá ſnádniey
Pánieńſtwo przedály. Dla tego Paulá świątobliwa Páni ſtroy- Hier: Ep. 27.
ne Bialeglowy ſtrofowálá / powiádáiac im munditiem corporis
atque veſtitus, animæ eſſe immunditiam, że ozdobá ćiálá duße bárzo
ßpeći. Y S. Grzegorz Biſkup Náziánzenus śioſtre ſwoie Gorgo-
nia z tego wychwala; Ne hæc quidem quam laudandam ſuſcepi-
mus

mus laſciuo vnquam ornatu delectata eſt, verum ornatus contemptum pulchritudinem iudicauit; Że nigdy ſie w ſtroiách nie kochałá / wzgárdę ſtroiow zá naypięknieyſzy ſtroy máiąc. gdyż
L. 2. de Virg: iáko pięknie mowi Ambroży Swięty o Pánnách: hoc ipſum quod vos non ornatis ornatus eſt, to nacudnieyſzy ſtroy Pánieńſki / kiedy ſie nie ſtroią. O tańcu też nie inſze ieſt zdánie Oycow Swiętych / dawſzy wielom pokoy / iednego tylko ábo y drugiego przytocżę. Ambroży święty ták mowi: A ſaltatione Virgines Dei pro-
Libro 3. de Virg: cul eſſe deſidero, ibi enim intuta verecundia, cùm nemo ſaltet ſobrius niſi qui inſanit. Bárzo tego prágnę / żeby Pánny nie tańcowáły / bo w tańcu wſtyd niebeſpieczny / gdyż nikt nie táńcuie iedno
Tom: 1. ſzalony. A S. Ephrem: Vbi Citharæ & chori, ac plauſus manuum, ibi virorum tenebræ, mulierum perditio, Angelorum triſtitia, Diaboli feſtum. Gdźie Muzyká y tańce / tám ciemność mężczyzny / zgubá białychgłow / ſmutek Anyołow / á Swięto Czártowſkie. Jeżeli to tedy prawdá toć w tey Lodźi Czyſtość żeglowáć nie mogłá. Alec ná tákowe zarzuty nie trudno zdobydź ſie ná odpowiedź. S. Auguſtyn piſząc do Poſſidiuſá / ták mowi: Nolo de ornamentis auri & veſtis præproperam habeas in prohibendo ſententiam, niſi in eos qui neque coniugati, neque coniugari cupientes, cogitare debent quomodo placeant Deo. Niechce tego żebyś miał ſkwápliwie ſtroiow bronić / oprocz tym / ktorzy áni zamężni / áni o Małżeńſtwie zámyśláią; tácy ábowiem o tym myślić máią / iákoby ſie Bogu przypodobáli. Ponieważ tedy tá Páni zamężna byłá według Auguſtyná S. vſzłá nágány że ſie ſtroiłá / á zwłaſzczá że tego przykłády Swiętych y w Polſzcze miáłá / bo B. Sálomea ſtroyno chodźiłá zámężna będąc / toż piſzą o S. Helżbiećie / y o Małżonce Jákoponá S. Pewna to bowiem / że ſtroie / iáko vczy Thomaſz S. nie
Radeyus 229. 169. Anno 2. ſą z nátury ſwoiey złe / iedno kiedy przewrotna intencya ábo inſza nieprzyſtoyna okoliczność przyſtąpi / ktorey ſnádnie ſie vchronić może. Multas inſignis pudicitiæ fæminas quamuis nulli virorum, ſibi tamen ſcimus libenter ornari. Znam wiele / mowi Hieronym
Ad Gaudentium. święty / bárzo wſtydliwych białychgłow / ktore nie dla mężczyzny żadnego / ále ſáme dla ſiebie rády ſie ſtroią. Tákiż fántázyey tá Páni byłá / kiedy ſie ſtroiłá záwſze według ſtanu y kondicyey ſwoiey / nic inſzego w tym iedno przyſtoyne ochędoſtwo vpátruiąc / pomniąc też / że y oná goſpodyni ktorą Salomon do Lodźi kupieckiey przy-
Prou: 31. rownał / nie w ſzárym mádzelánie chodźiłá. Biſſus & purpura indumentum eius. Doſyć to ſtroyna Lodká / ktora w biſior y purpurę ieſt przybrána / iednák nie dáie iey ztąd nágány Salomon / bo wiedźiał to co potym Plautus nápiſał: Nauem & mulierem hæc duo

comparato, neque enim inquam ſatis hæ duæ res ornantur. W tym (práwi Białagłowá do Lodźi podobna / że te dwie rzeczy nigdy ſie doſtátecznie vſtroić nie mogą. Wiedźiáłá y to co Hieronym S. do Sálwiny nápiſał: In ſerico & pannis eadem libido dominatur, nec regum purpuras timet nec mendicantium, ſpernit ſqualorem. Ták w bławaćie iáko y wſzárey ſzáćie iurność pánuie / áni ſie purpury Krolewſkiey wſtydźi / áni przed żebráczką śiermięgą vćieka.

Jeśliby iednák tá Páni y w tym kiedy co wykroczyłá / ták to Bogu ſwoiemu nágrodźić chćiáłá / Száty co nayprzednieyſze y Kleynoty wſzytkie do rożnych Kośćiołow odkazáłá / wiedząc iż według Páwłá S. dobrze przez to pokutowáć przez co kto grzeſzy / iáko o Mágdálenie Euthymius nápiſał: Ab ijs vnde prius venabatur perdi- Ad Rom: 6.
tionem venata eſt ſalutem. Przez to zbáwienia doſtáłá przez co ná zátrácenie robiłá.

A o Táńcu co mowić? Przyznawam y to że táńcowáłá / ále ták iáko o iednym Philo nápiſał: Viuebat in iucunditatibus innocens. Krotofile záżywał nie náruſzáiąc ſumnienia. Y iáko Seneká o Scipionie mowi: Triumphale illud & militare corpus moue- libro de tranquil:
bat ad numeros non facturus famæ detrimentum, etiamſi ab hoſtibus ſpectaretur. Ten (práwi) triumphálny Hetman ták táńcował / że y nagłownieyſzy nieprzyiaćiel nieby był nie poſtrzegł coby ſławy náruſzyć mogło. Spytaćie iáko to mogło być? W Tunkwim Krolęſtwie Aziyſkim / namilſza ieſt vćiechá Krolewſka pátrzyć ná Galery táńcuiące / ktoremi ták żeglarze przy Muzyce wioſłámi kieruią / że właśnie zdádzą ſie w tákt ná wodźie táńcowáć. Ták y tá Lodká potym morzu táńcowáłá / ále tylko przed Krolem / máiąc záwſze przed oczymá Bogá ſwoiego / iáko też Dawid przed Arką Páńſką / Deborá y wiele inſzych pobożnych táńcowáli / ábowiem memoria L. 1. in Ezech.
Dei (mowi Hieronym S.) omnia flagitia excludit, pámięć obecznośći Boſkiey wſzelki grzech oddálá. A że tá byłá v tey tanecznice wielu z was przezacni Słuchácze mam świádkow oczywiſtych / ktorzyśćie ią w tańcu nie raz Koronkę mowiącą widźieli / y ztąd zás do vćieſzney krotofile okázyą bráli. Clemens Alexándriyſki nápiſał o ſobie / że per vſum honeſtæ voluptatis, pugnabat cum voluptate. L. 2. ſtrom:
Przez vżywánie przyſtoyney vćiechy / nieprzyſtoynym odpor dawał. Taniec przy pámięći obecznośći Boſkiey / ieſt vćiecha przyſtoyna / ktorego że tákim ſpoſobem tá Páni záżywáłá: Viuebat in iucunditate innocens, nic tym Bogá nie obrażáłá / y przez táką vćiechę wſzelkiey nieprzyſtoyney krotofile przyſtępu broniłá. Y nie ieden tego doznał / że gdy po kim poſtrzegłá że w tańcu nieoſtrożnie poſtępował / znáczny mu záwſze diſguſt pokazáłá. Pewna to tedy / że ná tey

Lodzi Czyſtość żeglowáłá. Ale niemniey y to pewna/ że Spráwie-
dliwość y Nabożeńſtwo tey pracey pomagáły. O Spráwiedli-
wości/ niechay ten dowod będzie/ że ná tę Pánią nie może ſię nikt
ſłuſznie poſkárżyć/ żeby kiedy komu krzywdę vczyniłá. Spytaycie
ſąmśiádow okolicznych/ rzemieślnikow/ páddánych/ czeladki/ iá-
ko ſię z nimi przez te kilkánaście lat Goſpodárſtwá ſwoiego obcho-
dźiłá/ á nie vſłyſzycie żadnego/ ktoryby mogł dowodnie krzywdę iá-
Ad Celãtiam. ką pokázáć. Beatus eſt (mowi Hieronym S.) qui cum Iob dicere
poteſt: Nulli hominum nocui, iuſtè cum omnibus vixi, puriſsimæ cõ-
ſcientiæ eſt ſecure canere cum Propheta: Perambulabam in innocẽ-
tia cordis mei in medio domus meæ. Błogoſłáwiony ieſt/ ktory z
Iobem to mowić może: Nikomum nie záſzkodźił/ ſpráwiedliwiem
z káżdym żył/ czyſtego to ſumnienia cechá/ kto z Prorokiem śpiewáć
może: Przechodźiłem ſię w niewinności ſercá mego po domu mo-
im. Ieśli ná kogo błogoſłáwieńſtwo to páść może/ záprawdę ná
tę zacną Pánią/ ktora nigdy ſpráwiedliwości niwczym nie náru-
ſzyłá. Co ſpráwiło/ że właśnie dźieći ták mátki nie żáłuią/ iáko tey
Pániey poddáni/ ſłudzy/ y ktorzy ią dobrze ználi/ po śmierci żáło-
Bedink in Theat. wáli. V Wenetow ieſt iedná Galerá złotem ozdobiona/ ná kto-
rey Kśiążę z przednieyſzymi Senatorámi pewnych czáſow dla re-
kreácyey po morzu żegluie/ ná niey ſzczerozłota Spráwiedliwość
ieſt wyſtáwiona. Mym zdániem/ ieśli ná ktorey Lodźi złota Sprá-
wiedliwość może mieć mieyſce/ ná tey oſobliwie/ bo trudno o táką
drugą/ ktoraby po morzu świátá tego żegluiąc mogłá śpiewáć:
Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus meæ.

A o Nabożeńſtwie tey Pániey co powiem? rozumiem że ſię
nie záwiodę/ gdy to powiem co S. Hieronym o Furiey nápiſał:
Orationem pro delitijs, ieiunia pro ludo habuit. Modlitwę zá iedne
vćiechę/ Poſt zá krotofilę miáłá. Bo Modlitw zwyczáynych nigdy
nie opuśćiłá/ y gdy wednie dla iákiey przeſzkody nie mogłá ich od-
práwić/ wnocy to záwſze nágradzáłá. Co tym ochotniey czyniłá/
im bárźiey od oczu ludzkich wolnieyſza byłá: ábowiem rozumieiąc
że wſzytkie białegłowy ſen obiał/ częſtokroć Krzyżem leżąc ná ziemi
przykłádem Chryſtuſá Páná modlitwy odpráwiáłá. W drodze
będąc/ namilſza iey byłá zabáwá modlitwá/ y co Petrus Chryſ: po-
Serm: 9. wiedźiał/ in plateis & triuijs ſuum pietas habet ſecretum, że nabo-
żeńſtwo y w drodze y ná vlicy naydźie ſobie mieyſce/ toby był káżdy
tu obaczył; bo choćiaſz w ten czás długich modlitw nie czyniłá/ ie-
S. Bernar: in vita S. Malachiæ. dnák przykłádem wielu Swiętych/ veluti iaculum raptim emitte-
bat orationem, iáko ſtrzałki częſto krotiuchne weſtchnienia do Bo-
gá wypuſzczáłá.

Swiętá

Swiętá Vroczyſte ták odpráwowáłá/ oprocz przyięćia Nay-
świętſzego Sákrámentu/ iáłmużnę choynieyſzą dawáłá. A w
Wigilią Swiąt Przenaświętſzey Pánny cáły dźień drotowy Páſek
ná gołym ćiele częſtokroć do ſkrwáwienia nośiłá. tymże ſpoſobem
w Wigilią Národzenia Chryſtuſá Páná ſzczęśćia ſzukáłá/ y ná No-
we Láto y Trzy Krole táką Kolendę záwſze Zbáwićielowi ſwoie-
mu ofiárowáłá: ſłyſzáłá kiedyś/ co Hieronym S. do Euſtochium
nápiſał/ że Bog niechćiał áby mu miod ofiárowano: Quia apud
Deum nihil voluptuoſum, nihil tantum ſuaue placet, niſi quod in ſe
habet aliquid mordacitatis. Y dla tego y oná gorzką tylko Kolendę
y z mirhą zmieſzáną Pánu oddawáłá. Swięty Patianus pátrząc
ná Dawidá w Cilicium vbránego/ y popiołem głowę poſypuiące-
go/ bárźiey mu ſię dźiwował/ niż kiedy z Goliatem walczył. Ille In Paræneſ. ad Pœnitent.
quondam gemmis aſſuetus, & purpuris iacuit in cinere ſordenti ſacco
inſuper horrente deformis. Ale nie mnieyby ſię był ten Swięty O-
ćiec zádźiwił/ gdyby był widźiał tę ná pozor pieſzczoną y ſtroyną
Pánią w ták oſtrey włośiennicy chodzącą. A żeby byłá mogłá
więkſzego nabożeńſtwá częściey záżywáć nie máiąc w máiętności
ſwoiey Kośćiołá/ y dla zdrowia ſłábego nie mogąc záwſze w nim
bywáć/ ziednáłá ſobie żeby w domu Káplicę miáłá/ w ktoreyby ſię
Ofiárá przenaświętſza ſpráwowáłá. Y co o Iudyćie czytamy/ że
in ſuperioribus domus fecit ſibi ſecretum cubiculum, in quo cum Iudith 8.
puellis ſuis morabatur, & habens ſuper lumbos ſuos cilicium omni-
bus diebus ieiunabat: ná wyżſzey częśći Domu zbudowáłá ſobie
Káplicżkę/ w ktorey z Pánnámi ſwemi przebywáłá noſząc włośien-
nicę/ y co dźień poſzcząc. To właśnie v tey drugiey Iudythy wi-
dźieć było: Bo ná káżdy dźień w tey Káplicżce Litánie Naświętſzey
Pánny/ y Akt ſkruchy z Pánnámi mawiáłá. Swięty Piotr Dá-
mian o Iudyćie ták nápiſał: Ad hoc vſque in ſancta religione pro- Lib. 8. Epiſt. 14.
ceſſerat, vt iam non ſola ſed cum ancillis ſuis fieret Eremita de domo
communi recluſorium fecit & in vrbe populoſa amor artifex ſolitudi-
nem reperit. W nabożeńſtwie (práwi) ták poſtąpiłá/ że iáko Pu-
ſtelnicżká z Fraucymerem ſwoim żyłá/ z domu Klaſztor vczyniłá/
y w ludnym mieśćie dowćipna miłość puſtynią ználáząłá. Ználazł-
by to był y v tey Pániey/ bo ták czeladkę do nabożeńſtwá prowá-
dźiłá/ iákoby z domu Klaſztor mieć chćiáłá/ y ſámá w Orátorzyku
ſwoim od zabaw ſię oderwawſzy/ ták iáko w Celli iákiey ná modli-
twę ſię zámykáłá/ y nie mogąc w Klaſztorze mieſzkáć/ dowćipna
miłość w domu Klaſztor ználáząłá.

Náoſtátek/ według inſtrukcyey Páwłá S. robiłá ná tey Lo-
dźi małżeńſkiey łáſkáwość. Bo gdy czeládnik ná karánie zárobił/

nie tylko

nie tylko go ſámá nie karáłá / ále áni ná to pátrzyć mogłá. Zácho-
wáłá rzetelnie czego Swiety Paulinus Celáncyey náuczał. Famili-
am ita rege vt te matrem magis tuorum quam dominam videri velis,
à quibus benignitate magis quàm ſeueritate exige reuerentiam; fide-
lius & gratius eſt obſequium quod ab amore quàm à timore profici-
ſcitur. Z czeladką ták poſtepuy żebyś ráczey v niey mátką á nie Pá-
nia bydź chćiáłá / łáſkáwośćia ráczey nie ſurowośćia iednay ſobie
poßánowánie; wiernieyßa y milßa ieſt vſługá ktora z miłosci á nie
z boiáźni pochodźi.

Pokazawßy iáko te Łodke do Portu wiecznośći rożne cnoty/
ktorych Páwel S. w ſtanie Małżeńſkim wyćiaga / prowádźiły;
przyßłoby mi też pokázáć iáko y ná drugich/ ktore madry Salomon
wylicza/ nieſchodźiło. Lecz czás nie dopußcza. Szczodrobliwo-
śći iednák opuśćić nie moge. O tey Goſpodyniey może ſie to ſłu-
Prou: 31. ßnie mowić / że Manum ſuam aperuit inopi. Reke záwße ná iáłmu-
żne otwárta miáłá. Bo nie było w okoliczy tákiego Klaßtoru Zá-
konnego / ktoryby z tey reki iáłmużny niebrał. Nie był żaden vbogi
ktoryby rátunku nie doznał. Pánienek ośierocźiáłych názbierawßy/
nie tylko im przyſtoyne wychowánie dáłá / ále opátrzenie teſtámen-
Lib. 9. c. 4. tem náznáczyłá. Pißę Euſebius, że ná Gorách Ormiáńſkich znáy-
duie ſie táki Okret zepſowány / z ktorego drzewo ná wiele chorob
znácznie pomaga. Rozumieia niektorzy / że to był Okret Noego /
Mendoſa in lib: Reg: ktory iáko podczás Potopu cáłym bedac wielom był pomocny / ták
y zbutwiáły nie vſtawał w dobroczynnośći. Wizerunk to był tey
Łodki / ktora nie doſyć máiac ná tym / że zá żywotá vbogim śiero-
tom żywność opátrowáłá / y po rozbićiu chćiáłá bydź dobroczyn-
na. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris de longe portans panem. Y w ná-
ćieżßy rok w pożywienie/ nie ćieżko było tey Pániey ſtáráć ſie o ży-
wność vbogim. żaden vbogi nie ſłyßał w tym domu onego prze-
mierzłego Niemáß: záwße muśiáło bydź dla vbogiego.

A nie doſyć miáłá ná tym żeby cudza praca vbogich rátowáłá/
ále zá przykłádem wielu pobożnych Páń/ poczełá byłá mießki iedwa-
bne robić / ktore potym przedawßy / ná vbogie zarobek ták ſwoich
obracáłá / ſłyßáłá wierze co Hieronym S. do Demetriády napi-
Hieron: ad Demetr. ſał. Quamuis omnem cenſum tuum in pauperes diſtribuas, nihil a-
pud Chriſtum erit pretioſius, niſi quod manibus tuis ipſa confeceris
quod auiæ matrique offeras, maiora ab ijs in refectionem pauperum
pretia receptura. Choćbyś (práwi) wßytkie intrate ná vbogie wy-
dáłá / namilßa to iednák iáłmużná bedźie v Chryſtuſá Páná / kto-
ra ty rekomá ſwoiemi zárobiß / á te prace twoie bábce / ábo mátce
ofiáruy/ żebyś wiecey od nich dla vbogich otrzymáłá. Ták właśnie

tá Páni czyniłá/ vkochániey Mátce ſwoiey robote oddawáłá / żeby
hoynieyßa nagrode odnioſłá.

A że y to obiiáło ſie czeſto o vßy tey zacney Pániey / że y tymi
czáſy w Polßcze pod czás Wielkiego Czwartku wyſoce vrodzone
Pánie vbogim nogi vmywáia/ y nákarmiwßy odźiewáia/ chćiáłá y
w tym przyſługe vbogim vczynić / y w vbogich żebrakách Chryſtu-
ſá Páná odźiać y nákarmić. Robiełá tedy ná tey Łodźi miłośier-
dźia/ manum ſuam aperuit inopi, y według myśli madrego Sálo-
moná byłá Łodźia żywność opátruiaca.

Po ten czás pátrzáliśćie Wielmożni Słuchácze/co zá Zeglarze
te Łodź do portu ßcześćia wiecznego prowádźili / czás vpomina/
żebyśćie też oczy ſwe ná to obroćili / ieżeli też tá Łodká ná kßtałt Ło-
dźi Kośćiołá Kátholickiego miáłá iáka Cynozure / zá ktoreyby
świátłośćia po tym ćiemnym morzu żeglowáłá: Mam zá to / że w
pámieći to wáßey ieſt / iż w Kośćiele Kátholickim Cynozurá ieſt
Pánná Przenaświetßa / iákom z Bernatá S. pokazał. Swie-
ćiłá y tá Náiáśnieyßa Gwiazdá tey Łodce/y to naślicznieyße świá-
tło w káżdey nawálnośći záwße iey było iedyna poćiecha / á żeby
ſie było nigdy nie zácmiło / tym ſpoſobem ná to zárabiáłá / oprocz
Godźinek poſpolitych / Rożáńcow / Spowiedźi ná káżde świeto /
y vmartwienia znácznego / iákom wyżey pokazał / to záchowáłá.
Do Piotrkowicz Obrázem Pánny Przenaświetßey cudownym
ſławnych / czeſtokroć w odźieży wieyſkiey / nogi tylko z wierzchu
trzewikiem pokrywßy / á podeßwy wyrznawßy co nagorßa droga
chadzáłá / zkad znáczne pod czás rány odnośiłá. Gdy źielone ná-
ſtáło / z Pánna Przenaświetßa ták ie grawáłá: Ná Obrázie Bo-
gárodźicy kłádłá źielone / á drugie przy ſobie nośiłá / ieżeli ábo ná
Obraz świeżego / ábo ſobie nie opátrzyłá / zá przegrána / ábo pewna
Jáłmużne / ábo iákie vmartwienie podeymowáłá. Y ták czym
drudzy świátu ná zgube ochotnie ſłuża / tym oná ſobie ná niebo nie-
znácznie robiłá. S. Grzegorz Názyánzeńſki Biſkup Ceſáriuſá
Brátá ſwego wyſławiáiac / to w nim oſobliwie chwali: Quod in-
tus Anachoreta, coram aulicus fuerit; że ná weyźrzeniu zdał ſie być
Dworakiem / á ná ſercu był Puſtelnikiem. Co ieden poważny
Piſarz vważáiac / ták mowi: Hæc indoles mundi aſpectum dum- Niremb: de arte volunt: l. 2. c. 7.
taxat ſine medulla præbere: Nemo melius adulabitur mundo, quam
qui ſolum ei tradat faciem, reſeruet cor. Simulata hic ſunt bona &
mala, non peccat qui cum his diſſimulatus ſit. Táki teraz práwi
świát / po wierzchu tylko vmie ceremoniowáć / á rzecza ſáma nic
nie vczyni. Zaden foremniey świátu nie pochlebuie/iáko gdy mu kto
tylko twarz pokaże / á ſerce záchowa. Ná świećie káżda rzecz máß-

káre nośi / nie grzeſzy / kto też z świátem nieſzczerze idźie. Toż ia o tey Pániey mowić moge / że ná weyźrzeniu zdálá ſie być świecka / ále záprawde ſerce puſtelnicze było / kto ná vrode / ſtroie / tance / y ſámą gre żielonego / okiem świátowym rzućił / świátowa Pánią obaczył: Lecz ktoby był okiem Boſkim ná ſerce pátrzył / pewnieby był nie świátowa ále świątobliwą obaczył. W tym oſobliwy kunſzt mym zdániem wyprawiłá / że ſie ták z obłudnym świátem obłudnie obeſzłá: Solum ei faciem tradidit & cor reſeruauit, y iáko
Pſal: 44. oná Krolowa aſtitit à dextris in veſtitu deaurato, circumdata varietate, ſtánawſzy po práwey ſtronie w złotey ſzáćie / iákiemiś ią pſtroćinámi od oczu ludzkich pokryłá; ták y tá pobożna Páni pſtroćinámi rożnych krotofil ná pozor świeckich złoto pobożnośći przed ludźmi świátowymi pokrywáłá. Náoſtátek y tym ná oſobliwą łáſkę Krolowey Niebieſkiey robiłá. Słyſząc od Oſob Duchownych / że kto Sobotę ná cześć Pánny Przenáświętſzey z nabożeńſtwem obchodźi / w Sobotę ſzcześliwie z świátá zeydźie / naprzod przykłádem iedney świętey Pánienki wieniec pieknie vwity ná Obrázie P.
In Spec: Exemplorum. Máryey w Sobotę wieſzáłá: potym oprocz inſzych áktow Religiey / vprośiłá to byłá v ſwego Spowiedniká Zakonu náſzego / rok przed śmiercią / żeby záwſze w Sobotę o Poczećiu niepokalánym Pánny Przenaświętſzey proſząc o śmierć ſzcześliwą / Mſzą świętą ofiárował. Y otrzymałá czego ſobie życzyłá / bo właśnie w rok w dźień Sobotni / ráno Pánu Bogu duchá oddáłá. Y pewienem tego że zá powodem tey Gwiazdy iáſno świecącey przypłynełá tá Lodká do Portu ſzcześćia wiekuiſtego / ábowiem vbeſpiecza mię w tym Bernat S. że kto żegluiac ná tę Gwiazdę pátrzy: Ipſam ſequens non deuiat, ipſam cogitans non errat, ipſa propitia peruenit; vbeſpieczáią y drudzy Doktorowie świeci / ktorzy ták mowią: Sicut ô bea-
S. Bonau: & S. Anſelmus. tiſsima omnis à te auerſus, & à te deſpectus: neceſſe eſt, vt intereat; ita omnis à te conuerſus, & à te reſpectus, impoſsibile eſt, vt pereat. O przenabłogoſłáwieńſza Pánno / iáko ten ktory ſie od świátłá twoiego odwroći / zginąć muśi: ták káżdy ktory ſie do niego obroći / niepodobna áby zginął. Ná monecie Náſydiuſá Rzymiániná
Pierius. wybiiano Okręt / á ná Zaglu Gwiazdę / á z drugiey ſtrony Trident Neptuná bogá Morſkiego / z tym napiſem: Ope Neptuni. Tym oświadczáiąc / że zá oſobliwą łáſką Neptuná ſzcześliwie żeglował. Jabym ná tey Lodce Stellam maris, Gwiazdę morſką z tym nápiſem: Ope Mariæ, wyryſowáć kazał: bo zá świátłem tey naślicznieyſzey y naiáśnieyſzey Gwiazdy ſzcześliwie / iáko mocno trzymam / po morzu ſtanu Małżeńſkiego żegluiąc / do Portu wiecznośći przyſtąpiłá.

Niewiem

Niewiem / ieżeli po ten czás pokazałem iáko tá Páni żegluiąc po morzu młodośći y ſtanu Małżeńſkiego / ſtáłá ſie Lodźią Kupiecką / z dáleká towáry bogáte przywożąca: bo znam do ſiebie / iż iáko mądry Salomon nie mogł byſtrym dowćipem poiąć drogi / ktorą Lodź po morzu żegluiąc czyni. Ták y ia długo ſie tey Lodźi Prou: 30.
żegluiącey przypátruiąc / nie mogłem tego doſtátecznie poznáć / ktorymi drogámi y śćieſzkámi Pan Bog tę Lodkę prowádźił / bo lubom ią widźiał po morzu Małżeńſtwá pływáiącą / iednák pátrząc ná pobożne poſtępki / y rzadkie w tym ſtanie cnoty / nie ſtáło mię ná to / żebym był mogł tę drogę rozumem ogárnąć. Trzymam to przećię o doznáney łáſce wáſzey / że ſie tym kontentuiećie / com w ták ściſłym czáſie pokazáć mogł / y teſknić nie będźiećie / gdy ieſzcze pokáżę / iáko do brzegu śmierći y wiecznośći przyſtępuiąc: Facta eſt quaſi nauis inſtitoris, de longe congregans diuitias.

Wielka to / ſzcześliwie morze młodośći y Małżeńſtwá prze- Smierć.
płynąć / ále to nawiętſza do portu fortunnie przyſtąpić / bo codźienna to / że Lodź drogimi towárámi náłádowána / iuż práwi / v brzegu ſámego rozbiie ſie. Dla czego ieśli kiedy Zeglarzowi oſtrożnośći potrzebá / iáko do Portu przyſtępuiąc. Z tąd on wielki Kárdynał Bellármin artem bene moriendi omnium artium maximam vocat, zá nawiętſzą to poczyta mądrość vmieć dobrze vmrzeć / y ſpoſoby rożne podáie / iákoby w to káżdy mogł potráfić. Lodź tá ná ktorą iuż do brzegu przyſtępuiącą pátrzemy / co rozumiećie iáko też przyſtąpiłá. Jeżeli to pewna co S. Auguſtyn nápiſał: Mala mors eſſe non poteſt, quam bona vita præceſſerit. Nie może (práwi) źle vmrzeć kto dobrze żył / toć y to pewn / że tá Lodká ſzcześliwie do portu przypłynełá / ponieważ ták pobożnie iákośći ſzyſzeli / wiek przepędźiłá. Jeżeli y to prawdá / co poſpolićie mądrzy náuczáią / że kto chce dobrze vmrzeć / potrzebá żyiąc częſtokroć vmieráć. Y z tąd wielką nádźieię biorę / bo tá Páni częſtokroć gwáłtownie choruiąc / ták ſie diſponowáłá / iákoby záwſze miáłá biegu żywotá dokończyć. Y ták ſie iuż byłá w to wdrożyłá / że bárźiey śmierći niżeli żywotá
prágnęłá. Coſmus Medices ćieżką chorobą złożony będąc / oczy ſo- Drexel. in Prodr:
bie ſam záwierał: O co gdy go pytano / odpowiedźiał: Vt diutius claudi non moleſtè ferrent, żeby im potym zá przykre nie było kiedy przez długi czás záwárte będą. Tożeſmy w tey Pániey choruiącey widźieli / oczy ſámá ſobie záwieráłá / żeby ie do dłuższego ſnu przyuczáłá. Zdrowſza zás będąc / cále ſie byłá ſercem od świátá oddáliłá / y nákoniec po wierzchu też to oświádczyć chćiáłá / bo ślubem ſie byłá obwiązáłá / nieináczey iedno w ſzárym mádzelanie chodźić. In mundo viuere, & mundi bona contemnere res eſt difficilli- Bellar. de arte moriendi.

ma,

ma, mowi Bellármin: & in carne quaſi ſine carne viuere, Angelica
potius quam humana vita dicenda eſt. Dokázáłá iednák tego tá
wielka Alexándrá / bo ná świećie záprawde nie poświecku / y w
Strada lib. 1. ćiele nie według ćiáłá żyłá. Lubo też ſobie zá żywotá Kátáfálku iá-
ko wielki Carolus Ceſarz nie wyſtáwiáłá / żeby byłá zá żywotá y
tym ſpoſobem vmieráłá. Chorobá iednák vſtáwiczna ſtáłá iey zá
Kátáfálk / y ná poczatku choroby oſtátniey kazáłá ſobie śmiertelna
koßule zrobić / iáko druga Argonauis præſcia malorum, przeczuwá-
iac iuż koniec żeglugi ſwoiey. Náoſtátek ieżeli y ten ßcześliwie do
Portu przypedza / ktory Sákrámentámi świetymi opátrzony / y
Aktámi rożnych cnot Chrześćiáńſkich vzbroiony przyſtepuie / y ná
tym nic tu nie ſchodziło. Bo Spowiedź dożywotnia w oſtátniey
chorobie dwá kroć á inßa kilká rázy czyniłá: Sákráment Przena-
świetßy záwße przyimuiac / y żeby ſie byłá doſtátecznie przećiwko
rozboynikom dußnym vzbroiłá / zážyłá y Oleiu świetego. Akty zás
miłości Bożey / Wiáry / Nádziele zgadzánia ſie z wola Boża /
y inßych cnot ták czeſto y goraco wypráwiáłá / że doſkonáła Za-
konnicá nie mogłáby lepiey w to potráfić. Ale żebym wam tey Lo-
dzi do portu ſie zbliżáiacey wizerunk iáki zoſtáwił / przypomnićie
ſobie proßę / co Fulgoſus o Kleopátrze do Antoniußá ná ſad żegluia-
Lib: 9. cy nápiſał: Pozwał był Antonius Kleopátrę przed ſad ſwoy / że
przez morze trzebá ſie było przepráwiáć ná termin / ták ſie ná te droge
wypráwiłá: Okret nowy zrobiwßy / wiosłá ſrebrem powleczone /
Zagiel ßkárłatny / á powrozy iedwabne dáłá / ſámá zás pod ßcze-
rozłota Vmbella śiedźiáłá / Pánny w Złotogłow przybráne / z ßcze-
rozłotych Kádzielnic wdzieczne kádzenia czyniły. Morze przeby-
wßy / gdy ná brzeg zdrowo wyśiádłá / Antonius przed ſadem zá-
prośił ia ná bánkiet: Nie mogac mu ſie Kleopátrá wymowić / tá-
ki wzáiem bánkiet ſpráwiłá. Perłe wielkości niezwyczáyney / y ce-
ny nieoßácowáney od vchá odiawßy / w occie roſpuśćiłá / y w
trunek obroćiłá. Antonius táka odwage obaczywßy / ſpuśćił ia
z terminu / y ták Iudicium verſum eſt in Conuiuium, Sad przemie-
nił ſie w bánkiet. Jeżeli ſie godzi máłe rzeczy do wielkich przyro-
wnáć / coś tu podobnego vpátruie. Pozwał Sedzia żywych y
vmárłych te Pánia przed ſad ſwoy: pátrzćieß iáko ſie ná ten ſrogi
Trybunał wypráwiłá / Lodke ſwoie ták przyozdobiłá. Miáſto
Zaglu ßkárłatnego były Akty miłości Bożey / ktore czeſto z wiel-
kim áffektem wypráwiáłá / prágnac dla miłości Bożey / y do dniá
ſadnego co naoſtrße choroby y przećiwności znośić / y żadnym zná-
kiem tego nie pokázuiac / żeby co przykrego ćierpiáłá. A ten Zagiel
ßeroko był rozpiety / bo miłość iey y do głownych nieprzyiaćioł ták
ſie

ſie rośćiagáłá / że nie tylko im z ſercá krzywdy odpuśćiłá / ále też y
teſtámentem to obwárowáłá / żeby ſie nád nimi tego nie mßczono.
Miáſto Vmbelli złotey / byłá ſkruchá ſerdeczna / ktora operit multi-
tudinem peccatorum, ná ktora ſie wßelkim vśiłowániem zdobywá-
łá. Miáſto Pánien złotem ozdobnych / y kádzenie wdzieczne czy-
niacych / były rożne Akty Religiey. Bo naprzod Modlitw gora-
cych nie opußczáłá / potym o Mße świete pilnie ſie ſtáráłá / żeby
zá nie zá żywotá y po śmierći odpráwowáne były / y pewna ſumme
odkazáłá / żeby záraz po śmierći z tysiac Mßy / á potym ná káżdy
tydźień po kilku odpráwiano. Wdzieczny to záprawde zápách Se-
dziemu Naywyżßemu. Nic nie watpię / że odoratus eſt Dominus
odorem ſuauitatis. Náoſtátek miáſto Wieſeł ſrebrnych / Lodź do
Portu prowádzacych / byłá Jáłmużná hoyna; do rożnych Kośćio-
łow co drożße ſukńie y máterye / á do tego w ktorym odpoczywáć
miáłá / znáczna ſumme odkazáłá / y żadney śieroty bez opátrzenia
nie zoſtáwiłá. A iż Jáłmużná Lodki duß náßych do ßcześćia wie-
cznego prowádźi / nikomu nie ieſt táyno: Ták tedy przybrána gdy
ſie do brzegu przybiłá / y przed Bogiem Sedzia ſwoim ſtánełá: co
rozumiećie iáko ſie iey też powiodło. Ja mocno vfam / że Iudicium
verſum eſt in conuiuium. Przykra peregrynácya ſprácowána du-
ße Pan miłośierdźia przywitawßy / ná bánkiet mile záprośił / y
ſámym ſoba czeſtował; oná wzáiem ſerce niepokaláne perłe bárzo
droga / dla ktorey dedit omnia ſua, Pánu ſwoiemu ofiárowáłá.

Y ták Sad obroćił ſie w bánkiet. O beata rerum commutatio. S. Hieron: ad
Fleuit, vt ſemper rideret, veſtiebatur cilicio, vt albis veſtimentis in-
dueretur, cinerem ſicut panem manducabat, vt in æternum pane
Angelorum veſceretur. O ßcześliwa náder zámiáno / mowił nie-
gdy Hieronym S. o Pauli: Płákáłá / żeby ſie záwße śmiáłá / no-
śiłá włośiennice / żeby w białey ßácie chodźiłá / popiołu miáſto
chlebá zážywáłá / żeby ná wieki chlebem ſie Anyelſkim karmiłá. Toż
o tobie Przezacna Alexándro mowić moge / ßcześliwieś záiſte fry-
márczyłá / zá Poſty bánkiety / zá włośienice iedwabnice / zá płácz
weſele wieczne otrzymáłáś; modicum laboraſti, & multam requiem
inueniſti, zá krotka praca nieuſtáiacegoś odpoczynku doſtapiłá.
Przy Pogrzebie Márgárety Krolowey Hißpáńſkiey tákie ieden Petra ſancta in Symbo
Symbolum wyſtáwił: Nád Perła w złoto opráwna ten napis po-
łożył: Deſeruiſſe iuuat mare. Chcac pokázáć / że iáko perle lepiey
w złoćie niż w morſkiey wodźie / ták świątobliwey dußy iey dále-
ko lepiey morze świátá tego opuśćiwßy pokoiu wiekuiſtego zážy-
wáć. A ia przy tym Pogrzebie podobne Symbolum wyſtáwię.
Nád Lodzia v portu ſtoiaca ten napis położę: Deſeruiſſe iuuat mare.

Bo záiſte dáleko lepiey ſie tey Lodce oſtáło / że przeſtawſzy z námi
żeglowáć / iuż do Portu wiecznośći przyſtąpiłá. A co święty Ma-
ximus o świętym Grzegorzu Cudotworcy niegdy mowił / to ia te-
Homil: 69. raz mowić mogę: Gubernaculum fidei viriliter tenens, anchoram
ſpei tranquillam iam in ſtatione compoſuit, & plenam cæleſtibus di-
uitijs, & æternis mercibus nauem óptato, in littore collocauit; &
contra omnes aduerſarios ſcutum timoris Dei tam diu infatigabiliter
tenuit, donec ad victoriam perueniret. Szter wiáry prawdźiwey
mężnie trzymáiąc kotwice nádźiei / ná mieyſcu ſpokoynym położył /
y bogáctwy niebieſkiemi Lodke náládowána v brzegu pożądánego
poſtáwił / y przećiwko wſzytkim áduerſarzom ták długo páweże
boiáźni Bożey nieſprácowánie trzymał / aż zwyćieſtwá doſtąpił.
Co gdyż ták ieſt / otrzyże iuż żáłoſna Mátko gorzkie łzy z twarzy
twoiey / iuż więcey nie lámentuy / żeś iedyną poćiechę w vtrapieniu
y podporę w ſtárośći zgubiłá / bo ieżeliś zápomniáłá boleśći / kto-
raś miáłá / świátu ią rodząc / ſłuſzniey żebyś teraz zápomniáłá
wſzelkiego ſmutku kiedy ſie Niebu vrodźiłá. Lugeatur mortuus, ſed
quem gehenna ſuſcipit, non cui obuiam Chriſtus occurrit. Parce
quæſo tibi, parce filiæ cum Chriſto regnanti, mowił niegdy Hiero-
nym święty do Paule / Bleſille corki płáczącey. Jeżelić o to idźie
żáłoſna Mátko / że krotko z tobą żyłá: Doſyć długo / kiedy ták po-
bożnie żyłá. Breuis vitæ ſpatium æterna memoria compenſabit, quæ
cum Chriſto viuit in cælis, in hominum quoque ore victura eſt, mo-
wił Hieronym o Bleſilli. Ale ieżeli ćię głos moy od tego odwieść
nie może / żebyś więcey nie płákáłá / ſłuchayże iedyney Corki do ćiebie
S Hieron. ad podobnymi ſłowy / ktorych niegdy Bleſillá do Mátki ſwoiey zázy-
Paulam. łá / mowiący: Si vnquam me amaſti mater, ſi tua vbera ſuxi, ſi tuis
inſtituta ſum monitis, ne inuideas gloriæ meæ. Miſereris mei quia
mundum reliqui, at ego tui ſortem magis doleo, quam adhuc ſeculi
carcer includit. Si vis vt mater mea ſis cura placere Chriſto, non ag-
noſco matrem meo Domino diſplicentem. Nie płácz y ty żáłoſny
Małżonku / bo áczkolwiek zgubiłeś tákiego przyiaćielá / ktoregoś
ty ſobie ták ſzácował / żeś mu wſzytkę ſwoię ſubſtáncyą doſyć zná-
czną / rzadkim przykłádem dárował: Lecz iákoć po te czáſy nád
mniemánie ludzkie pobożnym żyćiem y przyſtoynymi obyczáiámi
żywotá przedłużyłá / gdyż Ekklezyáſtyk dobrey Małżonce to przy-
znáwa: Mulieris bonæ beatus vir, numerus enim annorum illius
duplex, ták nádźieiá wielka / że kroluiąc iuż z Oblubieńcem niebie-
ſkim / ziednać żywot nigdy nieuſtáiący. Otrzyćie łzy y wy ſmutni
Przyiaćiele / y Pokrewni / bo lubo ſłuſznie tey Pániey żáłuiećie /
gdyż iáko o Bleſilli mowił Hieronym święty: In vnius morte om-
mnes

nes pariter virtutes defecerunt, & impatientius eſt dolendum, quod
talem videre deſijmus; iednák że z tymi drogiemi cnot wyſokich ſkár-
bámi eo appulit nauigium, vbi deinceps non poterit metuere nau-
fragium, ráczey iey tego winſzowáć maćie. A ieżeliby też tá Lodká
ieſzcze gdźie vwiezłá / y do Portu ſzczęśćia wiecznego do końcá
nie przypłynęłá / Przyiaćiele mili dodayćie iey rátunku / áby zá
pomocą wáſzą co prędzey do Portu pożądánego przyſtą-
piłá; Co day Boże / Amen.